

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

PRZEWODNIK PO USŁUGACH FINANSOWYCH

Warszawa, 2012 r.

Spis treści

Wstęp.....	5
Pytania i odpowiedzi	7
1. Jakie są rodzaje kredytów?	7
2. Jaka jest różnica między kredytem a pożyczką?	9
3. Czy w przypadku kupna towaru poprzez tzw. kredyt konsumencki (np. telewizora na raty), odstąpienie od umowy kredytu pociąga za sobą jednocześnie odstąpienie od umowy sprzedaży tego towaru?	10
4. Jaki powinien być maksymalny koszt kredytu?	11
5. Kiedy kredytodawca (instytucja finansowa) może wypowiedzieć konsumentowi umowę kredytu?	11
6. Co wchodzi w całkowity koszt kredytu?	13
7. Do jakiego rodzaju umów nie stosuje się przepisów dotyczących kredytu konsumenckiego? ..	14
8. Jakie nakłady nie wchodzi w koszt kredytu?	15
9. Czy koszt ubezpieczenia kredytu wchodzi w skład całkowitego kosztu kredytu?	15
10. Czy mogę wcześniej spłacić kredyt konsumencki i jakie obowiązki muszę w takim przypadku wypełnić?	16
11. W jaki sposób powinno się wypełnić czek lub weksel zabezpieczający świadczenie?	17
12. Zawarta umowa o kredyt konsumencki nie zawiera wymaganych ustawowo informacji (takich jak np. opis produktu, limit kredytu). Jakie uprawnienia przysługują konsumentowi z tytułu niedopełnienia przez kredytodawcę obowiązku informacyjnego? ..	18
13. Po jakim czasie przedawniają się roszczenia instytucji finansowej o zapłatę należności z tytułu niespłaconego kredytu?	20
14. Czym jest rzeczywista roczna stopa oprocentowania kredytu?	21
15. Jaka jest różnica pomiędzy oprocentowaniem a rzeczywistą roczną stopą oprocentowania kredytu (RSSO)?	22
16. Jakie może być maksymalne oprocentowanie pożyczki? Czy może ono wynieść nawet 1000%?	22
17. Jak mogę sprawdzić, ile wyniosą wszystkie opłaty i jakiej wysokości raty kredytu będę płacić? Jak oszacować koszty pożyczki?	22
18. Czy instytucja finansowa może zatrzymać opłatę przygotowawczą w przypadku nieudzielenia mi później pożyczki?.....	22

19. Jakie dokumenty i informacje powinienem otrzymać przed podpisaniem umowy z kredytodawcą?.....	23
20. W jakiej formie powinna być zawarta umowa o kredyt konsumencki?	23
21. Czy w umowie o kredyt wymagane jest, aby podać, na co chcemy go przeznaczyć?	24
22. Co to jest system argentyński?.....	25
23. Czym jest „kredyt bez BIK”, „kredyt z komornikiem”?	26
24. Co to jest parabank?	27
25. Jaka jest różnica między bankiem a parabankową instytucją finansową?	27
26. Co odróżnia SKOK-i od banków?.....	28
27. Co to jest Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG)?	28
28. Czy tzw. „chwilówki” są chronione przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG)?	29
29. Które formy inwestycji są chronione przez BFG? Do jakiej sumy?	29
30. Czy parabanki mają obowiązek ujawniania i wymiany informacji o zadłużeniu klientów tak jak banki w ramach BIK?	29
31. Czy przepisy obowiązujące w Polsce zawierają katalog opłat i prowizji, jakie wolno pobierać bankom i innym instytucjom udzielającym kredytów?.....	29
32. Jak są typowe praktyki stosowane przez firmy pożyczkowe? Na co zwrócić uwagę biorąc pożyczkę?	30
33. Jak sprawdzić wiarygodność instytucji, która pożycza pieniądze?	31
34. Czy mogę dostać kredyt na dowód, bez BIK?	31
35. Dlaczego mogę bez problemu dostać pożyczkę w parabanku, podczas gdy mój bank mi jej odmówił?.....	31
36. Czy kredyt 0% faktycznie nic nie kosztuje?	32
37. Bank obiecuje tani kredyt. Jak sprawdzić, czy taki rzeczywiście będzie? O co zapytać zanim podpiszę umowę?	32
38. Czy bank, parabank lub inna instytucja udzielająca mi kredytu ma prawo wymagać ode mnie wniesienia opłaty przygotowawczej przed podpisaniem umowy?	32
39. Bank wymaga ode mnie takiego zabezpieczenia kredytu, którego nie posiadam. Warunki dotyczące zabezpieczenia nie były mi znane w momencie podpisywania umowy – co można zrobić w takiej sytuacji?	33
40. Chciałbym wziąć kredyt przez internet – na co zwrócić uwagę, by nie zostać wprowadzonym w błąd? Jak sprawdzić wiarygodność wirtualnego kredytodawcy?	33
41. W jakim czasie mogę odstąpić od umowy kredytowej? Czy w przypadku banków i parabanków obowiązują te same zasady odstąpienia?	34

42. Czy odstępując od umowy o kredyt konsumencki, poniosę dodatkowe koszty swojej decyzji?	34
43. Czy z umową kredytową mogą być powiązane tzw. usługi dodatkowe?	35
44. Czy odstąpienie od umowy kredytowej jest skuteczne także wobec umowy o usługę dodatkową?	35
45. Gdzie mogę zasięgnąć porady na temat umowy kredytowej, którą mam zamiar podpisać z bankiem bądź parabankiem?	35
46. Zostałem wprowadzony w błąd przez nieuczciwego kredytodawcę. Gdzie mogę szukać pomocy?	36
47. Czy parabanki podlegają nadzorowi? Gdzie mogę zgłosić nieprawidłowości?	36
48. Na jakich zasadach działają instytucje finansowe, które nie są ani bankami, ani SKOK-ami, a oferują produkty podobne do lokat bankowych?	36
49. Lokaty „omijające podatek Belki” – na czym polegają? Czy są bezpieczne?	37
50. Odsetki od lokat – na jakiej zasadzie instytucja może je wypłacać? Czym skutkuje zerwanie lokaty przed terminem jej zakończenia? Czy bank może pozwolić na częściowe zerwanie lokaty?	37
51. Od pewnego czasu banki oferują klientom długoletnie produkty inwestycyjno-oszczędnościowe. Czym się one różnią od tradycyjnej lokaty?	37
52. Na co powinienem zwrócić uwagę inwestując pieniądze w niestandardowe produkty finansowe, np. w złoto, wino, itp.?	38
Akty prawne	39
Pomocne adresy internetowe	39

Wstęp

W gąszczu ofert i instytucji, działając pod presją czasu czy trudnej sytuacji finansowej, podejmujemy często nieprzemyślane decyzje. Mogą one skutkować poważnymi kłopotami finansowymi, pozbawiając nas oszczędności lub wpędzając w nadmierne zadłużenie.

Pojęcie „kredytu” czy „lokaty” z pewnością znane jest każdemu konsumentowi. Nie oznacza to jednak, że poruszanie się po rynku usług finansowych jest łatwe i nie wymaga szczególnej ostrożności.

To, że korzystanie z produktów i usług finansowych obarczone jest sporym ryzykiem nie oznacza jednak, że powinniśmy całkowicie z nich zrezygnować. Istnieją sytuacje, gdy brak środków finansowych wymusza na nas konieczność zaciągnięcia pożyczki, w każdym z nas istnieje również potrzeba pomnażania oszczędności. Warto jednak pamiętać, że podstawową zasadą, którą powinniśmy się kierować przy podejmowaniu decyzji finansowych, jest ostrożność i zdrowy rozsądek.

Po pierwsze, należy sprawdzić, komu chcemy powierzyć nasze środki finansowe lub od kogo chcemy uzyskać finansowanie. Podmiot świadczący usługi finansowe powinien być bowiem odpowiednio wiarygodny i prowadzić swoją działalność w sposób rzetelny i zgodny z prawem. Co więcej, są usługi finansowe, które mogą być oferowane jedynie przez instytucje do tego uprawnione. Takie podmioty są objęte nadzorem Komisji Nadzoru Finansowego i uzyskują licencję na prowadzenie swojej działalności. W przypadku firm gromadzących depozyty dodatkową korzyścią dla klientów jest również państwowa gwarancja, jaką uzyskują na wypadek niewypłacalności firmy ze strony Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Na rynku działa również wiele podmiotów, które nie są nadzorowane przez KNF. Dlatego w przypadku jakichkolwiek wątpliwości lub podejrzeń co do firmy i składanej przez nią oferty, warto sprawdzić na stronie internetowej KNF www.knf.gov.pl, czy dana instytucja znajduje się w rejestrze podmiotów licencjonowanych. Za pomocą serwisu KNF możemy również zweryfikować, czy interesujący nas podmiot nie trafił na „czarną listę” ostrzeżeń publicznych, która zawiera nazwy firm prowadzących działalność bez zezwolenia KNF.

Zapamiętaj przy zakładaniu lokaty!

Przy podejmowaniu decyzji związanych z inwestowaniem środków finansowych w jakiegokolwiek instytucji warto przyjrzeć się następującym aspektom:

1. Instytucja - komu powierzam swoje środki?
2. Produkt - z jakim produktem finansowym mam do czynienia?
3. Umowa - czy zrozumiałe są dla mnie wszystkie zapisy umowy? Czy upewniłem/am się co do wiarygodności obietnic składanych przez firmę (obietnica wysokich zysków)?
4. Pomoc - gdzie szukać pomocy prawnej w przypadku problemów z instytucją finansową?

Zapamiętaj przy zaciąganiu pożyczki/kredytu!

Przy podejmowaniu decyzji związanych z uzyskaniem finansowania od jakiejkolwiek instytucji warto przyjrzeć się następującym aspektom:

1. Instytucja - kto udziela mi pożyczki/kredytu?
2. Produkt - z jakim produktem finansowym mam do czynienia? Jak jest jego oprocentowanie?
3. Koszty dodatkowe - czy pożyczkodawca wymaga od nas dodatkowego zabezpieczenia? Czy musimy dokonać dodatkowych opłat jeszcze przed uzyskaniem pożyczki?
4. Umowa - czy zrozumiałe są dla mnie wszystkie zapisy umowy?
5. Pomoc - gdzie szukać pomocy prawnej w przypadku wątpliwości lub sporów z instytucją finansową?

Równie istotna z punktu widzenia bezpieczeństwa naszych finansów powinna być weryfikacja samego produktu finansowego oferowanego nam przez firmę. W przypadku inwestycji upewnijmy się, czy rozumiemy jej istotę, ponieważ zdarzają się oferty skonstruowane w sposób sugerujący, że mamy do czynienia z produktem innym niż w rzeczywistości. Umowy i regulaminy towarzyszące takich produktom mogą ponadto zawierać wiele fachowych zapisów, przez co czyni je to niezrozumiałymi dla osób nieposiadających odpowiedniej wiedzy ekonomicznej. Warto w takiej sytuacji skorzystać z pomocy doświadczonego doradcy finansowego, który podzieli się z nami opinią na temat charakteru inwestycji finansowej. Ponadto, możemy udać się do instytucji konsumenckich (np. miejskich lub powiatowych rzeczników konsumentów), które zajmują się bezpłatnym poradnictwem prawnym. Dzięki wsparciu merytorycznemu uzyskamy pewność, że zapisy umowy, którą chcemy podpisać, nie zawierają niezgodnych z prawem postanowień.

Warto w tym miejscu wspomnieć również o konieczności zachowania czujności wobec ofert, które kuszą hasłami reklamowymi typu „pożyczka bez formalności”, „kredyt od ręki”. Podmioty je składające zachęcają do skorzystania z ich usług nawet w przypadku, gdy konsument posiada już negatywną historię kredytową.

Jeśli mamy zamiar skorzystać z danego produktu finansowego właśnie na podstawie atrakcyjnego przekazu reklamowego, miejmy zawsze na uwadze następujące ostrzeżenia:

- Nie można zagwarantować wysokich i szybkich zysków na rynku usług finansowych, bo podlega on wielu zmiennym czynnikom. Z takimi inwestycjami **zawsze wiąże się duże ryzyko!**
- Im łatwiej można uzyskać pożyczkę, tym wyższe jej oprocentowanie i liczniejsze opłaty czy zabezpieczenia jej towarzyszące.

Wiedza to podstawowe i najważniejsze narzędzie ułatwiające sprawne poruszanie się na rynku usług i produktów finansowych. Mając to na uwadze, oddajemy w Państwa ręce przewodnik z ponad 50 pytaniami i odpowiedziami, które mogą okazać się pomocne w podejmowaniu codziennych decyzji finansowych. Mamy nadzieję, że przedstawione Państwu informacje będą punktem wyjścia do dalszych poszukiwań i analizy komunikatów płynących z rynku. Pamiętajmy, że samo inwestowanie oszczędności czy też chęć ich uzyskania nie są niczym dziwnym, gdyż zupełnie naturalna jest w nas wszystkich chęć pomnażania własnych środków finansowych. Najważniejsze, żebyśmy podchodzili do tego rozważnie i przy zachowaniu odpowiedniej ostrożności.

Pytania i odpowiedzi

1. Jakie są rodzaje kredytów?

Kredyt konsumencki — kredyt w wysokości nie większej niż 255 000 zł albo o równoważności tej kwoty w innej walucie, którego udzielanie regulują przepisy ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim obowiązującej od 18 grudnia 2011 r. Kredyt konsumencki udzielany jest konsumentowi, a zatem osobie fizycznej, która nie prowadzi działalności gospodarczej lub zawodowej, a jeśli prowadzi to dokonuje czynności prawnej (tu – zawiera umowę) bez związku z tą działalnością. Odróżnienie czynności związanych z działalnością gospodarczą od konsumenckich może czasami rodzić problemy interpretacyjne. Np. kredyt zaciągnięty przez rolnika na naprawę dachu budynku gospodarczego nie jest umową konsumencką, ale jeśli ten sam rolnik weźmie pożyczkę na naprawę dachu domu mieszkalnego, dokonuje tej czynności jako konsument.

Jeśli zatem osoba fizyczna dokonuje zakupu towaru na kredyt w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, nie korzysta z ochrony przewidzianej przepisami ustawy o kredycie konsumenckim.

Ustawa o kredycie konsumenckim przewiduje szereg uprawnień dla konsumenta:

- 14-dniowe prawo do odstąpienia od umowy o kredyt,
- prawo do otrzymania formularza informacyjnego, w którym znajdują się wszystkie istotne elementy umowy kredytowej (co ułatwia porównywanie oferty u różnych kredytodawców),
- prawo do otrzymania projektu umowy o kredyt,
- prawo do wcześniejszej spłaty kredytu konsumenckiego.

Kredytem konsumenckim jest w szczególności: umowa pożyczki, umowa kredytu w rozumieniu prawa bankowego do wysokości 255 000 zł, umowa o kredyt odnawialny.

Ustawa o kredycie konsumenckim nie obejmuje natomiast kredytów „0 procent” (bez odsetek i innych kosztów) oraz kredytów udzielanych na podstawie szczególnych przepisów, których koszty są niższe od powszechnie stosowanych na rynku. Będą to np. kredyty w programie „Rodzina na swoim” albo dofinansowywane przez instytucje państwowe, np. na termomodernizację budynków, instalację paneli słonecznych itp., kredyty studenckie, tzw. kredyty „powodziowe”.

Do niektórych rodzajów kredytów stosuje się tylko część przepisów ustawy. Dotyczy to przede wszystkim kredytów w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym, a także umów przewidujących odpłatne rozłożenie konsumentowi zaległych płatności na raty. Jeśli konsument planuje zaciągnięcie któregoś z takich kredytów, powinien sprawdzić w ustawie jakie przepisy będą miały do niego zastosowanie, a tym samym, w jakim stopniu jest chroniony.

Warto również wskazać, że do umów o kredyt konsumencki zawartych przed 18 grudnia 2011 r. czyli przed wejściem w życie ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, stosuje się przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. Zgodnie z tymi przepisami również umowy o kredyt zabezpieczony hipoteką do wysokości 80 tys. zł korzystały z pełnej ochrony.

Kredyt hipoteczny — jest to rodzaj kredytu, którego zabezpieczeniem jest hipoteka. Nie ma znaczenia przy tym, czy kredyt ten wykorzystany ma być przez konsumenta na remont, czy budowę domu, czy też na inny cel. Zatem przyjęte nazewnictwo „kredyt hipoteczny” pochodzi

z podziału kredytów według rodzajów zabezpieczeń, a nie według celu jego przeznaczenia. Banki stosują różnorodne nazewnictwo do kredytów tego typu: kredyt hipoteczny, kredyt mieszkaniowy etc. Z praktyki wynika jednak, że większość kredytów zabezpieczonych hipoteką to właśnie kredyty na zakup lub remont nieruchomości.

Co do zasady kredytodawcy korzystają z zabezpieczenia hipoteką kredytów o dużej wysokości. Dla kredytów o niskiej wartości z reguły stosuje się zabezpieczenia innego typu np. ubezpieczenie, weksel.

Aktualnie w polskim porządku prawnym brak jest szczegółowej regulacji w zakresie kredytów hipotecznych. Zastosowanie znajduje tu szereg aktów prawnych, w tym m.in.: ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, częściowo ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tylko w zakresie obowiązków informacyjnych oraz sankcji za naruszenie niektórych z tych obowiązków, polegającej na możliwości spłaty części kredytu bez odsetek i innych kosztów – tj. tzw. sankcji kredytu darmowego), ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych.

Z uwagi na skomplikowany charakter produktu, jakim jest kredyt zabezpieczony hipoteką, jak również długi okres kredytowania (20 -30 lat), należy dokładnie zapoznać się z treścią umowy, a w przypadku niejasności poprosić pracownika banku o wyjaśnienie wszelkich wątpliwości lub skorzystać z profesjonalnej porady prawnej.

Kredyt konsolidacyjny — jest to rodzaj kredytu (lub pożyczki), który przeznaczony jest na spłatę innych zobowiązań kredytobiorcy. Zatem, jeśli konsument posiada kilka kredytów np. gotówkowy i hipoteczny, może dokonać tzw. konsolidacji, tzn. zamienić je na jeden, długoterminowy, często o niższym oprocentowaniu (kredyt konsolidacyjny pokrywa wszystkie inne zobowiązania konsumenta). W takiej sytuacji konsument będzie miał obowiązek spłaty tylko jednej raty w banku, który udzielił mu kredytu konsolidacyjnego, a nie kilku rat w różnych wysokościach w różnych bankach.

Kredyt komercyjny — jest to kredyt udzielany przedsiębiorcom na cele związane z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą. Co do zasady tego rodzaju kredyty udzielane są w celu szybszego rozwoju firmy. Kredyt komercyjny nie podlega ochronie przewidzianej w ustawie o kredycie konsumenckim. Zastosowanie znajdują tu natomiast przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe.

Kredyt gotówkowy — co do zasady kredyty gotówkowe to kredyty konsumenckie, które podlegają ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim. Kredyty gotówkowe są jednym z najbardziej popularnych produktów bankowych i parabankowych. Mogą być przeznaczone na dowolny cel, charakteryzuje je nieskomplikowana i szybka procedura ich uzyskania, z tego też powodu nazywane są częściej pożyczkami gotówkowymi.

Należy jednak pamiętać, iż w sytuacji, gdy kredyt gotówkowy nie jest oprocentowanym a konsument nie ponosi żadnych kosztów poza spłatą samego kapitału, wówczas nie korzysta on z ochrony przewidzianej ustawą o kredycie konsumenckim.

Kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym (inaczej nazywany debetem) — został zdefiniowany w art. 5 pkt 4 ustawy o kredycie konsumenckim jako umowa o kredyt, który kredytodawca udostępnia konsumentowi umożliwiając dysponowanie środkami pieniężnymi w wysokości przekraczającej środki zgromadzone na rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym. Co do zasady, konsument podpisuje dwie umowy - jedną na otwarcie rachunku bankowego, drugą - o kredyt w ramach tego rachunku. Bank wyznacza wysokość limitu kredytowego (debetu), z którego konsument może korzystać, a środki wpływające na rachunek bankowy zaliczane są na poczet debetu, jeśli konsument z niego skorzystał w danym miesiącu.

Kredyt odnawialny — obecnie brak jest definicji kredytu odnawialnego. Cechą charakterystyczną takiego produktu jest to, że konsument może korzystać z przyznanego mu przez bank

limitu kredytowego, który odnawia się za każdym razem, gdy konsument spłaci wykorzystaną część tego limitu.

Najbardziej popularnym przykładem kredytu odnawialnego jest **umowa o kartę kredytową**. Za zakupione towary lub usługi płaci więc bank i tym samym udziela posiadaczowi karty kredytu, który jest on zobowiązany spłacić na zasadach i w terminie określonych w umowie, po podpisaniu której klient otrzymuje kartę kredytową.

Karta kredytowa jest kartą płatniczą, pozwalającą na dokonywanie transakcji bezgotówkowych, bez posiadania bieżących środków na koncie, na podstawie podpisanej z bankiem umowy o udzielenie kredytu do ustalonego limitu (tzw. limit kredytowy).

Uruchomienie takiego kredytu nie wymaga posiadania otwarcia przez konsumenta rachunku rozliczeniowo-oszczędnościowego. Wysokość limitu kredytowego, jaki będzie miał do dyspozycji posiadacz karty ustalana jest przez bank po zbadaniu stanu majątkowego, dochodów i wiarygodności kredytowej konsumenta. Po zakończeniu okresu rozliczeniowego (zazwyczaj miesięcznego) kredytobiorca otrzymuje z banku zestawienie transakcji zawartych w tym okresie przy użyciu karty kredytowej i zostaje zobowiązany w określonym terminie do spłaty całości lub części zaciągniętego kredytu (tzw. minimalna kwota do zapłaty). Jeżeli konsument spłaci całą lub część zaległości na karcie kredytowej, przyznany mu limit kredytowy ulega odnowieniu i może on ponownie w całości lub odpowiednio w części z niego korzystać.

2. Jaka jest różnica między kredytem a pożyczką?

- **Umowa pożyczki** regulowana jest w kodeksie cywilnym, ale podlega także przepisom ustawy o kredycie konsumenckim. **Umowa o kredyt** podlega przepisom ustawy Prawo bankowe i ustawy o kredycie konsumenckim.
- **Umowa pożyczki** w rozumieniu kodeksu cywilnego może zostać zawarta ustnie, natomiast zgodnie z treścią art. 720 § 2 kodeksu cywilnego, jeśli wartość pożyczki przekracza 500 złotych, powinna być zawarta pisemnie dla celów dowodowych. Jeśli umowa pożyczki jest jednocześnie kredytem konsumenckim w rozumieniu ustawy o kredycie konsumenckim wówczas także powinna być zawarta na piśmie.
- Co do zasady **umowa kredytu bankowego** powinna być zawarta na piśmie, co wynika z art. 69 ustawy prawo bankowe. Jednakże należy mieć także na względzie art. 7 ust. 2 ustawy prawo bankowe, który odnosi się do bankowości elektronicznej. Przy tego rodzaju usługach umowa o kredyt może być zawarta w formie elektronicznej przy spełnieniu odpowiednich wymagań przewidzianych ustawą prawo bankowe, pomimo, że ustawodawca zastrzegł formę pisemną w art. 69 ustawy.
- Przedmiotem **pożyczki** mogą być pieniądze i inne rzeczy oznaczone co do gatunku np. przedmioty materialne. Natomiast przedmiotem **kredytu** są wyłącznie środki pieniężne.
- **Pożyczka** może być wykorzystana przez pożyczkobiorcę na dowolny cel, natomiast **kredytu** bank udziela na ściśle określony cel opisany we wniosku kredytowym – jest to tzw. zasada celowości kredytu.
- **Pożyczkodawca** nie ma prawa kontroli sposobu wykorzystania pożyczki, natomiast **kredytodawcy** przysługuje prawo kontroli, czy kredyt wykorzystywany jest zgodnie z warunkami określonymi w umowie kredytowej. Przysługuje mu również prawo wypowiedzenia umowy w przypadku stwierdzenia, że kredyt jest wykorzystywany niezgodnie z przeznaczeniem.

3. Czy w przypadku kupna towaru poprzez tzw. kredyt konsumencki (np. telewizora na raty), odstąpienie od umowy kredytu pociąga za sobą jednocześnie odstąpienie od umowy sprzedaży tego towaru?

Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. nr 126, poz. 715 ze zm.), która weszła w życie 18 grudnia 2011 r., dokładnie reguluje skutki odstąpienia od umowy kredytowej dla obowiązywania umowy sprzedaży. Chodzi o umowę o kredyt, którego celem jest wyłącznie finansowanie nabycia towaru lub usługi na podstawie innej umowy (czyli tzw. kredyt wiązany zdefiniowany w art. 5 pkt 14 ustawy).

Zgodnie z art. 56 ust. 5 ustawy w razie odstąpienia od umowy kredytowej może dojść również do wygaśnięcia umowy sprzedaży, ale nie jest tak w każdym przypadku. Gdy towar został wydany konsumentowi przed upływem terminu do odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki (czyli 14 dni), a konsument skorzysta z prawa odstąpienia, to sprzedawca zachowuje roszczenie o zapłatę przez konsumenta ceny. Wyjątek od tej zasady, to sytuacja, gdy konsument niezwłocznie zwróci towar, a sprzedawca go przyjmie. W takim przypadku umowa o nabycie towaru wygasa. Konieczne jest więc bezzwłoczne działanie konsumenta, a także zgoda sprzedawcy (zasady zwrotu towaru określa umowa pomiędzy sprzedawcą a konsumentem).

Aby ograniczyć niepewność związaną z możliwością odstąpienia konsumenta od umowy kredytowej (a co za tym idzie od kupna towaru) strony mogą postanowić, że wydanie towaru lub rozpoczęcie świadczenia usługi nastąpi dopiero po upływie terminu odstąpienia od umowy kredytowej. Zakazane jest jednak uzależnianie prawa do odstąpienia od umowy kredytowej od zwrotu towaru przez konsumenta. Przykładowo – strony mogą zastrzec w umowie, że wydanie towaru ze sklepu (np. nowoczesnego, drogiego telewizora) nie nastąpi natychmiast po zawarciu umowy, ale dopiero wtedy, gdy minie 14 dni na odstąpienie przez konsumenta od umowy. Gdy telewizor został wydany w momencie podpisania umowy, to strony nie mogą zastrzec, że prawo odstąpienia od umowy przez kupującego taki towar jest uzależnione od faktu zwrotu sprzętu.

Natomiast sytuację odstąpienia przez konsumenta od umowy na nabycie określonego towaru lub usługi przewiduje art. 57 nowej ustawy, zgodnie z którym następuje wówczas automatycznie odstąpienie konsumenta od umowy kredytu zawartej dla sfinalizowania tej transakcji (umowy o kredyt wiązany).

Uwaga! Przed 18 grudnia 2011 r. obowiązywała ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081 ze zm.). Przepisy tej ustawy nadal znajdują zastosowanie do umów zawartych do dnia 17 grudnia 2011 r. włącznie. Gdy odstępowaliśmy od umowy kupna jakiejś rzeczy, a kredyt konsumencki był zaciągnięty właśnie na jej nabycie (np. zakupy na raty), to zgodnie z art. 12 ust. 1 starej ustawy o kredycie konsumenckim odstąpienie od umowy o nabycie jakiejś rzeczy lub usługi zawarte poza lokalem przedsiębiorstwa lub na odległość oznaczało jednocześnie odstąpienie od umowy kredytu konsumenckiego.

4. Jaki powinien być maksymalny koszt kredytu?

Obowiązująca od 18 grudnia 2011 r. ustawa z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r. nr 126, poz. 715 ze zm.) **nie określa maksymalnego kosztu kredytu**. Jej przepisy pozwalają jedynie określić całkowity koszt konkretnego kredytu.

Uwaga!

Kredytodawców obowiązuje zwłaszcza art. 359 Kodeksu cywilnego. Przewiduje on, że **odsetki maksymalne nie mogą wynieść więcej niż czterokrotność stopy lombardowej Narodowego Banku Polskiego (w grudniu 2011 r. było to 24%)**. Koszty odsetek nie są jednak jedynym kosztem kredytu. Oprócz tego kredytodawca może pobierać od kredytobiorcy wiele innych opłat związanych z taką umową. **Od 18 grudnia 2011 r. nie ma już ograniczeń co do wielkości opłat i prowizji w stosunku do kwoty kredytu, ale do ograniczenia ich wysokości mają się przyczynić szczegółowe obowiązki informacyjne kredytodawców**, dzięki czemu łatwiej jest porównywać oferty i znajdować te z niskimi kosztami kredytu.

Obowiązująca do 18 grudnia 2011 r. ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081 ze zm.) określała wysokość maksymalnego oprocentowania, które mogła pobrać instytucja finansowa oraz sumy wszystkich kwot prowizji i opłat. **Stara ustawa nie określała więc co prawda maksymalnego kosztu kredytu, ale w praktyce był on ograniczony m.in. przez ustalenie maksymalnego limitu prowizji i opłat (z kilkoma niewielkimi wyjątkami)**.

Podobnie jak to jest i teraz maksymalne oprocentowanie kredytu nie mogło przekroczyć – w skali roku – czterokrotności poziomu stopy lombardowej Narodowego Banku Polskiego. Ponadto stara ustawa przewidywała ograniczenie wysokości pobieranych opłat i prowizji. Zgodnie z art. 7a starej ustawy łączna kwota wszystkich opłat, prowizji oraz innych kosztów związanych z zawarciem umowy (np. opłaty przygotowawcze) nie mogła przekraczać 5% kwoty udzielonego kredytu. Górny limit opłat nie odnosił się jednak do niektórych znaczących wydatków związanych z kredytem konsumenckim – chodziło m.in. o koszty ubezpieczenia kredytu oraz koszty ustanowienia zabezpieczeń jego spłaty. Kosztów tych nie uwzględniano się przy obliczaniu pięcioprocentowego górnego limitu opłat i prowizji.

5. Kiedy kredytodawca (instytucja finansowa) może wypowiedzieć konsumentowi umowę kredytu?

Obowiązująca od 18 grudnia 2011 r. ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. nr 126, poz. 715 ze zm.) **nie reguluje całościowo kwestii wypowiedzenia umowy kredytowej**, choć przepis taki znajdował się w poprzedniej ustawie (z 2001 r.). Należy więc w tym zakresie sięgnąć do innych przepisów.

Wypowiedzenie umowy ma charakter jednostronny, a więc jest uprawnieniem dla jednej ze stron umowy do jej rozwiązania przez złożenie odpowiedniego **oświadczenia woli** drugiej stronie umowy. Strony muszą warunki wypowiedzenia (jeśli w ogóle przewidują taką możliwość poza przypadkami wprost wymienionymi w przepisach) określić w umowie kredytu konsumenckiego. Tak wynika z art. 30 ust. 1 pkt 19 nowej ustawy o kredycie konsumenckim.

Jeśli kredytodawcą jest bank, to zastosowanie znajdzie też **art. 75 ust. 1** ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. nr 72, poz. 665 ze zm.). Przepis ten

przewiduje, że w razie niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo w utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej bank może obniżyć kwotę przyznanego kredytu albo wypowiedzieć umowę kredytu. Termin wypowiedzenia umowy kredytowej z tych powodów to 30 dni, chyba że strony w umowach przewidują dłuższy.

Jeśli strony w umowie nie określą zasad wypowiedzenia, to mogą go dokonać tylko w przypadkach określonych wprost w przepisach. Ustawa o kredycie konsumenckim przewiduje, kiedy może dojść do np. wypowiedzenia umowy o kredyt odnawialny. Kredytodawca ma prawo wypowiedzieć taką umowę, strony mogą same określić termin wypowiedzenia tej umowy, nie może być on jednak krótszy niż dwa miesiące. Tak przewiduje art. 42 ust. 2 ustawy. Wypowiedzenie musi być złożone na trwałym nośniku, czyli w formie papierowej bądź nośniku danych elektronicznych.

Kredytodawca ma prawo – także konieczne na trwałym nośniku - wypowiedzieć umowę o kredyt odnawialny w razie niedotrzymania przez konsumenta zobowiązań dotyczących warunków udzielenia tego kredytu określonych w umowie. Drugi przypadek, kiedy możliwe jest takie wypowiedzenie, to negatywna ocena ryzyka kredytowego. Kredytodawca musi też poinformować konsumenta o przyczynach wypowiedzenia – i to nie później niż przed upływem terminu tego wypowiedzenia.

Warto pamiętać, że także konsument może – i to w każdym czasie, jak również bez dodatkowych opłat - wypowiedzieć umowę o kredyt odnawialny. Strony mogą w umowie określić termin wypowiedzenia tej umowy, który nie może być jednak dłuższy niż jeden miesiąc. Tak wynika z art. 42 ust. 1 ustawy.

Uwaga!

Do 17 grudnia 2011 r. włącznie obowiązywała ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081 ze zm.). Jej przepisy stosuje się nadal do umów zawartych przed 18 grudnia 2011 r.

Art. 14 starej ustawy regulował przypadek, kiedy kredytodawca może wypowiedzieć umowę kredytu konsumenckiego. Chodzi nie tylko o kredyt bankowy lub pożyczkę, lecz także np. o umowę związaną z zakupem na raty albo z odroczonym terminem płatności. Aby doszło do wypowiedzenia przez kredytodawcę umowy kredytu konsumenckiego zawartej przed 18 grudnia 2011 r., musi być spełnionych kilka warunków:

- Wypowiedzenie następuje, gdy konsument nie zapłacił pełnych rat kredytów za co najmniej dwa okresy płatności. To jednak nie wystarczy.
- Aby kredytodawca mógł wypowiedzieć umowę, musi najpierw wezwać zalegającego ze spłatami do zapłaty zaległości (wszystkich rat albo przynajmniej ich części). Tryb wezwania określa umowa kredytowa, bo zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy powinna się w niej znaleźć informacja o skutkach uchybienia postanowieniom dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu.
- Kwestię wypowiedzenia umowy kredytu omawia także art. 75 ust. 1 prawa bankowego, który stanowi, że: „w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo w razie utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej bank może obniżyć kwotę przyznanego kredytu albo wypowiedzieć umowę kredytu”. Należy jednak pamiętać, że Prawo bankowe nie ma zastosowania do wszystkich kredytodawców w rozumieniu ustawy o kredycie konsumenckim, lecz tylko do banków.

Osoba, której kredytodawca wypowiada umowę kredytu konsumenckiego zawartego przed 18 grudnia 2011 r., nie powinna być tym faktem zaskoczona. Do wypowiedzenia umowy nie dochodzi bowiem z dnia na dzień. W wezwaniu do zapłaty całości lub części zaległych rat należy wskazać termin nie krótszy niż siedmiodniowy (liczony od otrzymania wezwania). Ponadto **termin wypowiedzenia umowy zawartej przed 18 grudnia 2011 r. nie może być krótszy niż 30 dni**. W praktyce więc, gdy kredytobiorca (zawierający umowę przed 18 grudnia 2011 r.) nie zapłaci pełnych rat kredytowych za co najmniej dwa okresy, do wypowiedzenia mu umowy kredytowej może dojść po upływie prawie dwóch miesięcy.

6. Co wchodzi w całkowity koszt kredytu?

Całkowity koszt kredytu to wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki. Chodzi w szczególności o odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże (jeżeli są znane kredytodawcy) oraz koszty usług dodatkowych w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu (np. koszty składek ubezpieczeniowych). Nie dotyczy to jednak kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

Instrumentem pomocnym w ocenie całkowitego kosztu kredytu jest rzeczywista roczna stopa oprocentowania. To całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta wyrażony nie jako wartość kwotowa, ale procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym (np. 30,51%).

Definicję całkowitego kosztu kredytu zawiera art. 5 pkt 6 ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r. nr 126, poz. 715 ze zm.), która obowiązuje od 18 grudnia 2011 r. Rzeczywistą roczną stopę oprocentowania należy podawać zarówno w reklamach jak i w umowach. W razie przedterminowej spłaty całości kredytu konsumenckiego, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty za okres, o który skrócono czas obowiązywania umowy. Obniżka ma miejsce nawet wtedy, gdy konsument poniósł te wydatki przed datą spłaty. Tak wynika z art. 49 ust. 1 nowej ustawy.

Warto podkreślić, że zgodnie z art. 35 nowej ustawy, także konsument zaciągając kredyt hipoteczny musi zostać poinformowany przez kredytodawcę o rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania oraz całkowitym koszcie kredytu.

Uwaga!

Zgodnie z obowiązującą przed 18 grudnia 2011 r. ustawą z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081 ze zm.) na całkowity koszt kredytu składały się wszystkie wydatki – wraz z odsetkami i innymi opłatami i prowizjami – które konsument zobowiązany był uiścić za kredyt. Do listy wydatków wliczanych do całkowitych kosztów kredytu nie dodawało się jedynie niektórych pozycji wprost wymienionych w art. 7 ust. 1 starej ustawy.

Choć do całkowitych kosztów kredytu nie wliczało się z reguły wydatków na prowadzenie rachunku, z którego realizowane były spłaty oraz opłat za przelewy i wpłaty na ten rachunek, to od tej zasady był znaczący wyjątek. W całkowitych kosztach kredytu uwzględniano się wydatki na prowadzenie konta, przelewy i wpłaty, jeśli konsument prowadził rachunek do obsługi kredytu u swojego kredytodawcy (a nie gdzie indziej). Nie oznacza to, że konsument nie miał prawa wyboru rachunku. Niedopuszczalne było bowiem takie wiązanie dwóch umów (kredytowej i rachunku bankowego), że warunkiem otrzymania kredytu konsumenckiego byłoby prowadzenie rachunku w banku-kredytodawcy. Takie wiązanie umów kwestionuje też w swoich decyzjach administracyjnych Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Ponadto, aby wydatki na rachunek prowadzony u kredytodawcy były zaliczone do całkowitego kosztu kredytu - musiałyby przekraczać zwykłe nakłady dla rachunków oszczędnościowych stosowane przez podmiot prowadzący rachunek. Do całkowitych kosztów kredytu wliczało się również wydatki na ubezpieczenie jego spłaty na wypadek śmierci, inwalidztwa, choroby lub bezrobocia konsumenta (wraz z oprocentowaniem i pozostałymi opłatami). Tak wynikało z art. 7 ust. 1 pkt 4 starej ustawy.

7. Do jakiego rodzaju umów nie stosuje się przepisów dotyczących kredytu konsumenckiego?

Zgodnie z art. 4 ust. 1 obowiązującej od dnia 18 grudnia 2011 r. ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r. nr 126, poz. 715 ze zm.) jej przepisów nie stosuje się do umów, w których konsument **nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania oraz innych kosztów związanych z udzieleniem lub spłatą kredytu konsumenckiego**. Przepisy o kredycie konsumenckim nie mają też zastosowania do umów leasingu, ale tylko tych, które nie przewidują obowiązku przeniesienia własności przedmiotu umowy na konsumenta.

Inne znaczące przypadki, kiedy stosowanie nowych przepisów o kredycie konsumenckim jest **wyłączone**, to umowy o kredyt, będące wynikiem ugody sądowej, ugody zawartej przed sądem polubownym lub ugody, która jest wynikiem postępowania mediacyjnego. To samo dotyczy umów o kredyt udzielany wyłącznie pracownikom zatrudnionym u danego pracodawcy w ramach działalności dodatkowej, w których pracownik nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania lub których rzeczywista roczna stopa oprocentowania jest niższa od powszechnie stosowanych na rynku.

Niektóre umowy kredytowe są też wyłączone na mocy przepisów szczególnych, a niektóre (jak np. umowy o kredyt zabezpieczony hipotecznie) objęte są tylko niektórymi przepisami o kredycie

konsumenckim. Istnieje też maksymalny limit wartości kredytu, powyżej którego przepisów o kredycie konsumenckim się nie stosuje – to równowartość 255.550 zł. Ograniczenie tego limitu nie dotyczy jednak kredytów hipotecznych.

Co istotne, za kredyt konsumencki nie uważa się też umów o ciągłe świadczenie usług lub o dostawę towarów tego samego rodzaju, za które konsument płaci w ratach w okresie realizacji umowy. Dotyczy to np. opłat za dostarczane do mieszkań media (woda, gaz, energia elektryczna, internet, telewizja kablowa).

Uwaga! Do 18 grudnia 2011 r. również istniały wyłączenia co do niektórych umów o kredyt lub pożyczkę, które nie podlegały przepisom ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081 ze zm.). Stara ustawa zawierała katalogi umów, które były objęte jej regulacjami, jak i spod nich wyłączone (art. 2 i 3 starej ustawy). Warto o tym pamiętać, bo stare przepisy trzeba nadal stosować do umów zawartych przed 18 grudnia 2011 r. Wyłączenie dotyczyło wszystkich umów o wysokości większej niż 80.000 zł (albo równowartości tej kwoty w walucie obcej), jak również tych umów, na mocy których konsument nie był zobowiązany do zapłaty oprocentowania ani innych kosztów związanych z udzieleniem lub spłatą kredytu. Do takich umów – podobnie jak to jest obecnie - można było zaliczyć np. nieoprocentowaną bezprocentową pożyczkę.

8. Jakie nakłady nie wchodzą w koszt kredytu?

Zgodnie z art. 5 pkt 6 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r. nr 126, poz. 715 ze zm.), która obowiązuje od 18 grudnia 2011 r., niektóre nakłady ponoszone przez konsumenta nie są wliczane do kosztu kredytu. Oznacza to, że nie uwzględnia się ich przy wyliczaniu całkowitego kosztu kredytu, jak również rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania.

Co do zasady do całkowitych kosztów kredytu nie wlicza się kosztów usług dodatkowych, jeśli ich poniesienie nie jest konieczne do uzyskania kredytu. Do całkowitych kosztów kredytu nie wlicza się również kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta (wbrew pozorom nie dotyczy to jedynie kredytów hipotecznych, ale też np. ustanowienia innych zabezpieczeń albo dobrowolnego poddania się egzekucji aktem notarialnym).

9. Czy koszt ubezpieczenia kredytu wchodzi w skład całkowitego kosztu kredytu?

Koszty ubezpieczenia wymaganego przez postanowienia umowy o kredyt wlicza się w jego całkowity koszt. Tak wynika z art. 5 pkt 6 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r. nr 126, poz. 715 ze zm.) obowiązującej od 18 grudnia 2011 r.

Przepis ten przewiduje, że do całkowitych kosztów kredytu wlicza się wartość usług dodatkowych, gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu. Z uzasadnienia do projektu ustawy wynika, że przez *koszty usług dodatkowych* należy rozumieć m.in. składki z tytułu umowy ubezpieczenia. To istotne, gdyż od 18 grudnia 2011 r. nie ma już ograniczeń w wysokości maksymalnych limitów wszystkich opłat, prowizji i dodatkowych kosztów.

Uwaga!

Przed 18 grudnia 2011 r. obowiązywała ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081 ze zm.). Zgodnie z jej przepisami maksymalny limit wszystkich opłat, prowizji i dodatkowych kosztów nie mógł przekraczać **5% kwoty udzielonego kredytu konsumenckiego** (ograniczenie to nie dotyczyło jednak kosztu ubezpieczenia spłaty kredytu). Brak podania w umowie kredytowej danych o kosztach ubezpieczenia kredytu oznaczał, że konsument nabywał uprawnienie do zwrotu kredytu bez oprocentowania i innych kosztów należnych kredytodawcy. Tak wynikało z art. 15 ust. 1 i 3 starej ustawy. Niemniej jednak brak informacji o kosztach ubezpieczenia nie zwalniał kredytobiorcy od ponoszenia kosztów ustanowienia zabezpieczenia i ubezpieczenia kredytu. **Warto też pamiętać, że stare zasady nadal obowiązują w przypadkach umów o kredyt konsumencki zawartych przed 18 grudnia 2011 r.**

10. Czy mogę wcześniej spłacić kredyt konsumencki i jakie obowiązki muszę w takim przypadku wypełnić?

Zgodnie z obowiązującą od 18 grudnia 2011 r. ustawą z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r. nr 126, poz. 715 ze zm.) możliwa jest wcześniejsza spłata kredytu.

Art. 48 nowej ustawy przewiduje, że konsument ma prawo w każdym czasie do spłaty całości lub części kredytu przed terminem określonym w umowie. Co więcej, kredytodawca nie może uzależnić wcześniejszej spłaty kredytu od jego poinformowania przez konsumenta. Kredytodawca musi się rozliczyć z konsumentem w terminie 14 dni od dnia dokonania wcześniejszej spłaty kredytu w całości.

Wcześniejsza spłata ma skutki finansowe dla obu stron umowy. W przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o koszty należne za okres, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą. Koszty te zwracane są też proporcjonalnie w razie wcześniejszej spłaty jedynie części kredytu.

Kredytodawca może jednak zastrzec sobie w umowie (choć nie musi) prowizję za spłatę kredytu przed terminem. Nie zawsze jednak prowizja będzie przysługiwała.

Pobranie prowizji jest dozwolone, gdy spłata kredytu przed terminem przypada na okres, w którym stopa oprocentowania kredytu jest stała, a kwota spłacanego w okresie 12 kolejnych miesięcy kredytu jest wyższa niż trzykrotność przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw (ogłaszanego przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim). Ponadto maksymalna wysokość ewentualnej prowizji jest określona ustawowo. Prowizja nie może przekraczać **1% spłacanej części kredytu**, jeżeli okres między datą spłaty kredytu a terminem spłaty kredytu przekracza jeden rok. Gdy okres ten jest krótszy prowizja za spłatę kredytu przed terminem nie może przekraczać 0,5% spłacanej części kwoty kredytu.

To jednak nie wszystko. Prowizja nie może być wyższa niż wysokość odsetek, które konsument byłby zobowiązany zapłacić w okresie między spłatą kredytu przed terminem, a uzgodnionym terminem zakończenia umowy, a także nie może być wyższa niż bezpośrednie koszty kredytodawcy związane z tą spłatą. Są też przypadki, gdy prowizja w ogóle nie przysługuje, nawet gdy zostały spełnione wymienione wyżej warunki. Dotyczy to umów kredytu w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym, jak również umów, w których spłata została dokonana zgodnie z umową ubezpieczenia zawartą w celu zabezpieczenia spłaty kredytu.

Uwaga!

W przypadku umów o kredyt konsumencki zawartych przed 18 grudnia 2011 r. konsument może spłacić kredyt konsumencki przed terminem przewidzianym w umowie, a kredytodawcy nie wolno zastrzegać za tę czynność prowizji. Takie rozwiązanie przewidywał art. 8 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081 ze zm.), którą nadal stosuje się do umów zawartych pod jej rządami.

Nie oznacza to jednak pełnej dowolności. Momenty dokonania spłat powinny odpowiadać terminom wnoszenia rat określonych w umowie. Należy **wcześniej poinformować kredytodawcę o planowanej przedterminowej spłacie** – musimy zrobić to najpóźniej w terminie **3 dni** przed dokonaniem spłaty. Wzajemne rozliczenia kredytodawcy z konsumentem powinny nastąpić w ciągu **14 dni od spłaty należności**.

Przedterminowa spłata kredytu oprocentowanego zaciągniętego na podstawie umowy zawartej przed 18 grudnia 2011 r. oznacza, że nie jesteśmy zobowiązani do uiszczenia oprocentowania za okres po spłacie kredytu. W sytuacji, **gdy wzięliśmy w trakcie obowiązywania starej ustawy kredyt nieoprocentowany** (np. raty 0%), **mamy prawo do zmniejszenia zapłaconych kredytodawcy prowizji i opłat**. Zmniejszenie to jest proporcjonalne do okresu, o który skrócono czas korzystania z kredytu.

Ponieważ w przypadku umów zawartych przed 18 grudnia 2011 r. uprawnienie do wcześniejszej spłaty kredytu bez konieczności zapłaty dodatkowych prowizji jest jednym ze znaczących uprawnień kredytobiorcy, **to kredytodawca miał obowiązek podać w pisemnej umowie kredytowej informacje o uprawnieniu do przedterminowej spłaty kredytu, jak również informacje o skutkach takiej wcześniejszej spłaty**. Sankcją za brak pełnej informacji o tym uprawnieniu jest przewidziana w art. 15 ust. 1 starej ustawy tzw. **sankcja darmowego kredytu**, czyli możliwość spłaty kredytu bez oprocentowania i innych kosztów kredytu normalnie należnych kredytodawcy (z wyjątkiem kosztów ubezpieczenia i zabezpieczenia kredytu).

11. W jaki sposób powinno się wypełnić czek lub weksel zabezpieczający świadczenie?

Weksel to dokument o charakterystycznym wyglądzie, który ucieleśnia bezwarunkowe zobowiązanie osoby na nim podpisanej do zapłaty wymienionej w nim kwoty pieniężnej. Podobną rolę odgrywa też czek, również mający charakterystyczny wygląd, z tym że może być realizowany tylko w banku.

Przy pomocy czeku lub weksła pożyczający pieniądze zabezpieczają się, aby uzyskać spłatę.

Zgodnie z art. 41 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. (Dz. U. z 2011 r. nr 126, poz. 715 ze zm.) obowiązującej od 18 grudnia 2011 r. **kredyt konsumencki może być zabezpieczony przy pomocy weksła lub czeku, ale z pewnymi ograniczeniami**.

Weksel lub czek konsumenta wręczony kredytodawcy w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki **powinien zawierać klauzulę „nie na zlecenie” lub inną równoznaczną**. Oznacza to, że nie jest możliwe przeniesienie prawa wynikającego z weksła lub czeku na inną osobę niż instytucja finansowa udzielająca kredytu konsumenckiego. W razie przyjęcia przez kredytodawcę (np. bank, firmę pożyczkową) weksła lub czeku niezawierającego klauzuli „nie na zlecenie” i przeniesienia takiego weksła lub czeku na osobę trzecią, kredytodawca jest zobowiązany do naprawienia poniesionej przez konsumenta szkody przez

zapłatę weksla lub czeku. Zobowiązanie do naprawienia szkody poniesionej przez konsumenta dotyczy również sytuacji, gdy weksel lub czek znalazł się w posiadaniu innej osoby wbrew woli kredytodawcy (czyli np. został skradziony). Kredytodawca musi też niezwłocznie po spełnieniu przez konsumenta świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki (czyli np. spłaty całości pożyczki wraz z odsetkami i innymi należnymi opłatami i prowizjami) zwrócić weksel konsumentowi.

Uwaga!

Obowiązujący przed 18 grudnia 2011 r. art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081 ze zm.) także określał, w jaki sposób musiał być wypełniony czek lub weksel, jaki konsument wręczał kredytodawcy jako zabezpieczenie udzielonych mu kredytu lub pożyczki. Zasady te były analogiczne jak obowiązujące obecnie. To o tyle istotne, że **stare przepisy nadal obowiązują w przypadku umów o kredyt konsumenckich zawartych przez 18 grudnia 2011 r.**

12. Zawarta umowa o kredyt konsumencki nie zawiera wymaganych ustawowo informacji (takich jak np. opis produktu, limit kredytu). Jakie uprawnienia przysługują konsumentowi z tytułu niedopełnienia przez kredytodawcę obowiązku informacyjnego?

Od 18 grudnia 2011 r. obowiązuje ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r. nr 126, poz. 715 ze zm.). Przewiduje ona, jakie ma uprawnienia konsument, gdy kredytodawca nie dopełni wobec niego obowiązków informacyjnych związanych z podpisaniem umowy kredytowej.

Ustawa formułuje wobec treści i formy umowy o kredyt konsumencki kilka ważnych wymogów. Umowa taka powinna być – co do zasady – **zawarta na piśmie**. Po drugie – **należy w umowie obowiązkowo umieścić:**

- imię, nazwisko i adres konsumenta oraz imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) kredytodawcy i pośrednika kredytowego;
- rodzaj kredytu;
- czas obowiązywania umowy;
- całkowitą kwotę kredytu;
- terminy i sposób wypłaty kredytu;
- stopę oprocentowania kredytu oraz warunki jej zmiany z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej;
- rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta ustaloną w dniu zawarcia umowy (wraz z podaniem wszystkich założeń przyjętych do jej obliczenia);
- zasady i terminy spłaty kredytu (m.in. kolejności zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy, możliwości otrzymania bezpłatnego harmonogramu spłaty);

- informację o innych kosztach, które konsument zobowiązany jest ponieść w związku z umową (m.in. opłatach, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki na jakich koszty te mogą ulec zmianie);
- roczną stopę oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu;
- sposób zabezpieczenia i ubezpieczenia spłaty kredytu, jeżeli umowa je przewiduje;
- termin, sposób i skutki odstąpienia konsumenta od umowy;
- prawo konsumenta do spłaty kredytu przed terminem;
- informację o prawie kredytodawcy do zastrzeżenia w umowie prowizji za dokonanie spłaty kredytu przed terminem i zasady ustalenia wysokości tej prowizji.

Katalog obowiązkowych klauzul w umowie jest dłuższy, ale tylko brak tych wymienionych wyżej powoduje, że konsument może skorzystać z tzw. sankcji kredytu darmowego.

Polega to na tym, że konsument - po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia - zwraca kredyt bez odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy w terminie i w sposób ustalony w umowie. Zwrot kredytu nie zawsze jest natychmiastowy. **Jeżeli w umowie nie określono zasad i terminów spłaty kredytu, konsument zwraca kredyt w równych ratach, płatnych co miesiąc, od dnia zawarcia umowy.** Jeżeli umowa nie przewiduje terminu spłaty kredytu, konsument zwraca kredyt w terminie pięciu lat - w przypadku kredytów konsumenckich do wysokości 80.000 zł. Na spłatę kredytów powyżej 80.000 zł konsument ma 10 lat.

Z sankcji kredytu darmowego można też skorzystać, jeśli pewne dodatkowe wymogi nie znajdują się w umowach o kredyt wiązany, czyli przeznaczony na zakup jakiegoś konkretnego towaru lub usługi, jak również w umowach o kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym.

Inaczej jest jedynie przy kredytach zabezpieczonych hipoteką. Tam też jest sankcja kredytu darmowego, ale ograniczona w czasie. Kredyty te bowiem są zaciągane na kilkadziesiąt lat i ustawodawca zdecydował, że możliwość braku zapłaty przez konsumenta odsetek za cały okres objęcia kredytowaniem to zbyt drastyczna sankcja dla pożyczających środki pieniężne. Dlatego art. 46 ust. 1 nowej ustawy przewiduje, że w razie naruszenia przez kredytodawcę obowiązków informacyjnych (braku niektórych danych określonych w umowie kredytu zabezpieczonego hipoteką, które wymienia art. 35 ustawy) konsument może - po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia - zwrócić kredyt bez odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy, ale tylko za okres 4 lat poprzedzających dzień złożenia tego oświadczenia i w sposób ustalony w umowie. Warto pamiętać, że jednym z istotnych obowiązków kredytodawcy jest podanie w umowie (gdy kredyt ma zmienną stopę oprocentowania) sposobu i warunków ustalania stopy procentowej, na podstawie której obliczana jest wysokość rat kapitałowo-odsetkowych.

Uwaga! Przed 18 grudnia 2011 r. wszystkie wymogi wobec umowy o kredyt konsumencki określał m.in. art. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081 ze zm.). Jeśli kredytodawca nie przestrzegał tych wymogów, to musiał się liczyć z poważnymi konsekwencjami. Było to tzw. sankcja darmowego kredytu, a przepisy nie wartościowały uchybień kredytodawcy. Nie tylko więc poważne uchybienia, ale nawet małe braki w obowiązkach informacyjnych wobec klienta były objęte taką sankcją.

Art. 15 ustawy przewidywał, że treść zawartej umowy w takich przypadkach ulegała automa-
tycznej zmianie. Konsument zobowiązany był wtedy do zwrotu kredytu bez oprocentowania
i innych kosztów należnych pożyczkodawcy (płacił jednak za ustanowienie zabezpieczenia kre-
dytu, a także za jego ubezpieczenie) w terminie ustalonym w umowie. Gdy umowa nie określała
sposobu spłaty, to wtedy konsument miał spłacić kredyt w równych ratach płatnych co miesiąc
począwszy od dnia zawarcia umowy. Natomiast, jeśli w umowie nie został podany termin spłaty
kredytu, to konsument miał na jego zwrot do pięciu lat. Nie można jednak było samowolnie za-
cząć spłacać kredytu w nowy sposób. Należało najpierw złożyć firmie pożyczkowej lub bankowi
pisemne oświadczenie. Można było to uczynić osobiście, albo wysyłając oświadczenie listem po-
leconym za potwierdzeniem odbioru. Warto wiedzieć, że w przypadku kredytów hipotecznych
inne zasady obowiązywały dla tych do 80.000 zł, a inne dla tych na wyższą kwotę. Te pierwsze
(jako kredyty konsumenckie) podlegały sankcji darmowego kredytu. Takiej możliwości nie było
zaś przy kredytach z kwotą wyższą niż 80.000 zł.

13. Po jakim czasie przedawniają się roszczenia instytucji finansowej o zapłatę należności z tytułu niespłaconego kredytu?

Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r. nr 126, poz. 715 ze zm.)
nie reguluje terminów przedawnienia roszczeń dla umów, które mieszczą się w określeniu
„kredyt konsumencki”.

Dlatego regulacji dotyczących przedawnienia trzeba szukać w przepisach Kodeksu cywilnego odnoszących się do poszczególnych rodzajów umów np. sprzedaży, pożyczki, kredytu bankowego.

Generalną zasadę zawiera **art. 118** Kodeksu cywilnego. Ponieważ instytucja finansowa udziela kredytów konsumenckich w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej, a część roszczeń (np. o odsetki) ma charakter okresowy, to termin przedawnienia będzie wtedy wynosił **trzy lata**. Te terminy będą miały zastosowanie np. do umowy pożyczki, bo w przepisach jej dotyczących nie ma odmiennych regulacji.

Warto jednak sprawdzić, z jaką umową tak naprawdę mamy do czynienia. Jeśli jest to **umowa sprzedaży**, to **roszczenia z tytułu sprzedaży dokonanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy przedawniają się już po dwóch latach**.

Nie zawsze też sam upływ terminu zdecyduje o tym, że dojdzie do przedawnienia. Mogło bowiem wcześniej dojść do przerwania biegu przedawnienia. Tak się stanie, gdy np. zalegając z płatnościami porozumiemy się z bankiem o rozłożenie ich na raty, albo zmianę terminu płatności. Nie kwestionujemy wtedy, że nasz dług istnieje, ale wręcz uznajemy, że jesteśmy zadłużeni. Wtedy termin przedawnienia roszczenia zaczyna biec od początku. Podobnie będzie, gdy zgodzimy się na ustanowienie kolejnego zabezpieczenia naszych spłat, np. za pomocą danego bankowi weksla.

Uwaga!

Przed 18 grudnia 2011 r. obowiązywała ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081 ze zm.). Przepisy te także nie zawierały szczegółowych regulacji dotyczących przedawnienia roszczeń z umów kredytu konsumenckiego. Dlatego – tak jak i obecnie – do przedawnienia roszczeń stosowano ogólne zasady zawarte w Kodeksie cywilnym.

14. Czym jest rzeczywista roczna stopa oprocentowania kredytu?

Rzeczywista roczna stopa oprocentowania (RRSO) to oficjalne, wymagane przepisami, wyliczenie służące konsumentowi do porównania kosztów kredytów oferowanych przez różne instytucje finansowe. Uwzględnia się w nim nie tylko oprocentowanie pożyczanych pieniędzy, lecz także część pozostałych kosztów kredytu (w tym prowizje).

Nierzadko bowiem zdarza się tak, że mimo niższego nominalnego oprocentowania rzeczywiste koszty kredytu są wyższe niż w ofercie konkurencyjnej instytucji finansowej. **Sposób wyliczenia RRSO** dokładnie określa załącznik nr 4 do ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r. nr 126, poz. 715 ze zm.).

RRSO pokazuje całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta. Określa go jednak **nie kwotowo, ale procentowo** (w stosunku do kwoty kredytu). RRSO jest liczony w stosunku rocznym. W celu obliczenia RRSO uwzględnia się należności w wysokości z dnia zawarcia umowy o kredyt konsumencki.

15. Jaka jest różnica pomiędzy oprocentowaniem a rzeczywistą roczną stopą oprocentowania kredytu (RRSO)?

Oprocentowanie jest jedynie elementem RRSO.

Odsetki, podobnie jak i opłaty, prowizje oraz inne koszty są elementami składającymi się na całkowity koszt kredytu. Całkowity koszt kredytu przedstawiony w ujęciu procentowym do całkowitej kwoty kredytu to **rzeczywista roczna stopa oprocentowania (RRSO)**. Kredytodawcy są obowiązani informować o RRSO dla kredytu konsumenckiego po to, aby konsument mógł stwierdzić, która oferta jest dla niego korzystniejsza pod względem ponoszonych kosztów.

16. Jakie może być maksymalne oprocentowanie pożyczki? Czy może ono wynieść nawet 1000%?

Oprocentowanie pożyczek i kredytów ograniczone jest do czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (na dzień 13 sierpnia 2012 r. stopa lombardowa NBP wynosiła 6,25%, a więc maksymalne odsetki wynoszą 25%).

Niemniej jednak takie ograniczenie nie ma zastosowania do pozostałych kosztów kredytu (np. koszty ubezpieczenia, opłaty, prowizje, itd.), dlatego też RRSO może znacznie przekraczać odsetki nominalne.

17. Jak mogę sprawdzić, ile wyniosą wszystkie opłaty i jakiej wysokości raty kredytu będę płacić? Jak oszacować koszty pożyczki?

Takie informacje powinny znaleźć się w *Formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego*, który powinien być konsumentowi wręczony przed zawarciem umowy.

Formularz jest tabelarycznym zestawieniem informacji o kredytodawcy, kosztach kredytu, zabezpieczeniach, usługach dodatkowych i ich kosztach. Wzór formularza został wprowadzony ustawą

o kredycie konsumenckim i wszyscy kredytodawcy powinni wypełniać go w ten sam sposób. W założeniu ma to ułatwić kredytobiorcom porównanie różnych ofert dostępnych na rynku.

18. Czy instytucja finansowa może zatrzymać opłatę przygotowawczą w przypadku nieudzielenia mi później pożyczki?

Kwestie te regulują w stosunku do umów zawieranych od dnia 18 grudnia 2011 r. nowe przepisy - czyli ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r. nr 126, poz. 715 ze zm.). Określają one, że **opłaty przysługują kredytodawcy jedynie w razie zawarcia umowy o kredyt konsumencki**. Odmowa zawarcia umowy oznacza, że kredytodawca nie może pobierać

żadnych opłat przygotowawczych, bo opłaty te są należne jedynie dopiero po zawarciu umowy (art. 5 pkt 6 ustawy).

Obecnie w razie skorzystania przez konsumenta z prawa do odstąpienia od umowy w ciągu 14 dni bez podania przyczyny opłata przygotowawcza także powinna być zwrócona. Tak wynika z art. 54 ust. 4 nowej ustawy.

W przypadku odstąpienia od umowy kredytodawcy nie przysługują żadne inne opłaty, z wyjątkiem bezzwrotnych kosztów poniesionych przez niego na rzecz organów administracji publicznej oraz opłat notarialnych.

Uwaga!

Przed 18 grudnia 2011 r. opłata przygotowawcza zawsze była zatrzymywana przez instytucję finansową. Obowiązująca wtedy ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081 ze zm.) określała bowiem, że była to opłata za rozpatrzenie wniosku kredytowego, a także przygotowanie i zawarcie samej umowy. Dlatego należało liczyć się z tym, że w razie, gdy instytucja finansowa nie przyznała nam pożyczki, to opłata przygotowawcza przepadała. Stara ustawa co prawda nie rozstrzygała tej kwestii, ale takie konsekwencje najczęściej przewidywały umowy z kredytodawcami. Opłata ta mogła sięgnąć nawet 5% wartości kwoty, o której przyznawaliśmy. Taki był bowiem maksymalny limit wszelkich opłat i prowizji związanych z kredytem, który mogła pobrać instytucja finansowa. W limicie 5% nie mieściły się niektóre (choć znaczące) opłaty, takie jak np. koszty ubezpieczenia kredytu. Opłata przygotowawcza nie była też zwracana, gdy konsument korzystał z prawa do odstąpienia od umowy w ciągu 10 dni od jej zawarcia bez podania przyczyny. Zgodnie z art. 11 ust. 5 starej ustawy w razie odstąpienia od umowy kredytodawca powinien niezwłocznie zwrócić nam wszelkie poniesione koszty udzielanego kredytu z wyjątkiem opłaty przygotowawczej oraz pobranych przez siebie opłat związanych z ustanowieniem zabezpieczenia.

19. Jakie dokumenty i informacje powinienem otrzymać przed podpisaniem umowy z kredytodawcą?

Przed zawarciem umowy konsument powinien otrzymać *formularz informacyjny*, w którym zawarte będą informacje dotyczące kosztów związanych z kredytem. Ponadto, konsument ma prawo otrzymać bezpłatny projekt umowy, o ile w ocenie kredytodawcy/pośrednika spełnia on warunki udzielenia kredytu. Kredytodawca/pośrednik powinien też udzielić nam wyjaśnień w przypadku wątpliwości co do treści zawartych w formularzu lub umowie. Przy zawieraniu umowy, konsument powinien również otrzymać wzór odstąpienia od umowy.

20. W jakiej formie powinna być zawarta umowa o kredyt konsumencki?

Umowę o kredyt konsumencki należy zawrzeć na piśmie. Udzielający kredytu powinien niezwłocznie wręczyć konsumentowi egzemplarz umowy. Jeśli tego nie uczyni, zobowiązany jest dostarczyć niepodpisany egzemplarz informacyjny odpowiadający treści umowy.

Umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać:

- imię i nazwisko oraz adres osoby biorącej kredyt,
- imię i nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) udzielającego kredytu (gdy kredytodawcą jest osoba prawna - także określenie organu, który zarejestrował działalność kredytodawcy oraz numer wpisu w rejestrze),
- wysokość kredytu,
- zasady i terminy jego spłaty,
- roczną stopę oprocentowania oraz warunki jej zmiany,
- opłaty i prowizje oraz inne koszty związane z udzieleniem kredytu,
- informację o całkowitym koszcie kredytu i rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania,
- sposób zabezpieczenia (jeżeli umowa je przewiduje) oraz opłaty z tego tytułu,
- informację o pozostałych kosztach związanych z zawarciem umowy,
- informację o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty konsument jest zobowiązany,
- informację o uprawnieniu do przedterminowej spłaty kredytu i jej skutkach,
- informację o terminie, sposobie i skutkach odstąpienia przez konsumenta od umowy,
- informację o skutkach uchybienia postanowieniom dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu.

Jeżeli kredyt przeznaczony jest na nabycie określonej rzeczy lub usługi, umowa (niezależnie od danych określonych powyżej) powinna zawierać ponadto:

- opis rzeczy lub usługi,
- cenę nabycia rzeczy (usługi), jeżeli zapłacono by gotówką oraz cenę nabycia przy wykorzystaniu kredytu,
- część ceny, którą należy zapłacić w gotówce,
- warunki, od których spełnienia uzależnione jest przejście własności sprzedanej rzeczy na konsumenta (jeżeli umowa sprzedaży została zawarta z zastrzeżeniem własności),
- informację w przypadku gdy kredyt jest dostępny wyłącznie u kredytodawcy wskazanego przez sprzedającego.

21. Czy w umowie o kredyt wymagane jest, aby podać, na co chcemy go przeznaczyć?

Pod pojęciem „kredyt konsumencki” rozumie się nie tylko kredyty bankowe, ale też zakupy na raty lub z odroczonym terminem płatności. W tego typu przypadkach już z istoty wiadomo, na co mają być przeznaczone pieniądze (chodzi np. o sfinansowanie remontu mieszkania, wycieczkę zagraniczną, nabycie sprzętu RTV itp.). Kredyt bankowy polega bowiem na udostępnieniu określonej kwoty na określony w umowie cel, a zobowiązaniem kredytobiorcy jest jego wykorzystanie zgodnie z ustalonym przeznaczeniem, a także zwrot bankowi wykorzystanych środków wraz z prowizjami i odsetkami. Przykładowo, gdy bierzemy kredyt na remont mieszkania,

to cel ten wskazany jest w umowie. Przy umowach zakupu na raty lub z odroczonym terminem płatności wskazanie celu przeznaczenia otrzymanych pieniędzy jest jeszcze bardziej oczywiste.

W przypadku kredytów hipotecznych (np. na zakup mieszkania) **zawsze podaje się cel, na który są przeznaczone środki pieniężne.** Wynika to z charakteru kredytu bankowego. Warto jednak pamiętać, że do kredytów hipotecznych stosuje się jedynie niektóre przepisy ustawy o kredycie konsumenckim (nie ma w tym przypadku znaczenia wartość kredytu, bo nie obowiązuje limit 255.550 zł).

Inaczej jest w przypadku pożyczek. **W przeciwieństwie do kredytu przy pożyczce nie jest wymagana informacja, na co otrzymywana kwota zostanie wydatkowana.** Kredytodawcy nie interesuje wtedy, na co przeznaczymy pożyczkę od niego pieniądze, istotne jest, abyśmy potem je regularnie spłacali i oddali całość pożyczonej kwoty. Przykładowo bank udzielając nam pożyczki hipotecznej podlegającej przepisom o kredycie konsumenckim nie nakaże nam w umowie deklarować na co ją przeznaczymy. Z istoty tego instrumentu finansowego wynika bowiem, że cel wydatkowania pieniędzy jest dla kredytodawcy obojętny.

22. Co to jest system argentyński?

System argentyński (konsorcyjny) polega na samofinansowaniu się konsumentów w ramach utworzonej grupy. Oznacza to, że pewna liczba osób podpisuje z konsorcjum umowę i wpłaca na jego rzecz określoną sumę pieniędzy, stając się tym samym uczestnikami systemu. Część kwoty otrzymuje jego organizator - na pokrycie kosztów administracyjnych oraz realizację zysku - pozostałe zaś powinny być przeznaczone na przyznawanie towarów (najczęściej samochodów) członkom konsorcjum bądź udzielanie im pożyczek.

Procedura przyznawania pożyczek (towaru) jest z reguły powtarzana co miesiąc, aż do zakończenia tzw. planu ratalnego. Najczęściej stosowane są metody, które uzależniają kolejność otrzymywania produktu od liczby wpłaconych rat lub zadeklarowania przez uczestnika, ile rat jest w stanie zapłacić wcześniej, niż wynika to z umówionego planu.

Patologie systemu widoczne są szczególnie na przykładzie udzielania pożyczek. Nietrudno zauważyć, że ostatni członkowie systemu, którzy otrzymają pieniądze na końcu, sami je sobie sfinansują. Nie można przy tym wykluczyć, że pożyczka nie zostanie udzielona nigdy, nawet po długim oczekiwaniu i wpłacaniu składek - ilość pozostałych w grupie środków może bowiem okazać się niewystarczająca. System ten jest zatem korzystny tylko dla pewnej grupy uczestników, czyli dla tych, którzy dostaną pieniądze najwcześniej.

Każdego roku Urząd prowadził dziesiątki spraw dotyczących systemu argentyńskiego (na przykład w latach 2001 oraz 2002 było ich ponad dwieście). W **80 proc. skarg zgłaszanych do UOKiK** oraz powiatowych i miejskich rzeczników konsumenci informują, że **nie byli świadomi lub zostali wprowadzeni w błąd co do istoty umowy, jaką podpisują.** Klienci zapewniani są o możliwości nabycia rzeczy w systemie ratalnym lub przyznania kredytu (pożyczki). Otrzymują również zapewnienie, że towar lub środki pieniężne otrzymają w najbliższym czasie - za tydzień, miesiąc itp.

Konsumenci wskazują również na **problemy z ostatecznym rozliczeniem z firmami działającymi w systemie argentyńskim.** W przeważającej liczbie przypadków dotyczy to osób, które zrezygnowały z uczestnictwa w konsorcjum bądź zostały z niego wykluczone. Na zwrot rat podstawowych, bez waloryzacji, trzeba czekać najczęściej kilka lat.

Od 3 sierpnia 2004 roku na mocy znowelizowanej z inicjatywy UOKiK ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji prowadzenie działalności w systemie argentyńskim jest w Polsce zabronione.

Oznacza to, że zawieranie nowych umów jest niezgodne z prawem, natomiast stare kontrakty zawarte między konsumentem a firmą działającą w systemie powinny być wykonane zgodnie z planem ratalnym.

23. Czym jest „kredyt bez BIK”, „kredyt z komornikiem”?

Kredyt bez BIK charakteryzuje się większym oprocentowaniem i najczęściej jest krótkoterminowy.

Wiele reklam kusi konsumentów hasłami „pożyczka bez BIK”, „nawet z komornikiem”, „dla osób ze złą zdolnością kredytową”. Z reguły hasła takie kierowane są do konsumentów, którzy mieli w przeszłości problemy z terminową spłatą swoich zobowiązań.

Należy pamiętać, iż BIK (Biuro Informacji Kredytowej) jest instytucją utworzoną i działającą na podstawie art. 105 ust. 4 prawa bankowego. BIK gromadzi, przechowuje oraz przetwarza informacje o aktualnych zobowiązaniach oraz historii kredytowej klientów banków i Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych (SKOK-ów). Dane gromadzone w BIK dotyczą zarówno klientów indywidualnych jak i przedsiębiorców.

Jeśli konsument terminowo spłaca zobowiązania finansowe, jego dane przetwarzane są w BIK od chwili ich przekazania przez bank lub SKOK do BIK aż do wygaśnięcia zobowiązania. Jeśli konsument wyraził zgodę na przetwarzanie swoich danych po wygaśnięciu zobowiązania, dane te są udostępniane bankom i SKOK-om w celu oceny zdolności kredytowej i analizy ryzyka kredytowego przez okres wskazany przez konsumenta. Stanowi to tym samym poświadczenie jego pozytywnej historii kredytowej.

Dane mogą być przetwarzane również bez zgody konsumenta przez okres 5-letni, jeśli spełnione są łącznie następujące warunki:

- konsument nie uregulował zobowiązania lub dopuścił się zwłoki w spłacie powyżej 60 dni,
- upłynęło kolejnych 30 dni od momentu poinformowania konsumenta przez bank albo SKOK o zamiarze przetwarzania danych konsumenta bez jego zgody.

Przedsiębiorcy, którzy reklamują się hasłami typu „kredyt bez BIK”, „nawet z komornikiem” albo w ogóle nie mają zamiaru sprawdzać poziomu zadłużenia konsumenta i badać, czy będzie on zdolny do spłaty kredytu, albo też nie zamierzają odmówić zawarcia umowy z konsumentem o negatywnej historii kredytowej. W przypadku takich instytucji należy przede wszystkim upewnić się czy nie mamy do czynienia z rodzajem instytucji, o których mowa w punkcie 40, bowiem ich zamiarem nie jest udzielenie nam kredytu, a jedynie pobranie „opłaty przygotowawczej”, „zadatku” lub inaczej nazwanej należności, a następnie odmówienie wypłaty kredytu (do zwrotu pobranych opłat są jednak obowiązani, jeśli skutecznie odstąpimy od umowy, niemniej konsumenci mają duże problemy z wyegzekwowaniem tego obowiązku).

Jeżeli konsument przy wyborze oferty pożyczkowej kieruje się hasłem „pożyczka bez BIK” z uwagi na problemy związane z wcześniejszym regulowaniem swoich zobowiązań finansowych, powinien się zastanowić, czy kolejna pożyczka na wysoki procent nie sprawi, że wpadnie on w tzw. spiralę finansową zadłużenia.

24. Co to jest parabank?

Nie istnieje prawna definicja pojęcia „parabank”. Potocznie takim mianem określa się instytucje, które w ramach działalności gospodarczej świadczą usługi podobne do usług świadczonych przez banki. Dostępność usług tych firm jest znaczna, choć w większości wypadków ma charakter lokalny. Część przedsiębiorstw prowadzi sprzedaż akwizycyjną w domach konsumentów, a także za pomocą Internetu lub innych metod komunikacji na odległość. Oferty parabanków zachęcają brakiem skomplikowanych procedur i wysokich wymagań dotyczących zdolności kredytowej przy zawieraniu umów. Zwykle jednak wiążą się z bardzo wysokimi kosztami, które mogą wielokrotnie przewyższać koszty pożyczek i kredytów udzielanych przez banki (z reguły koszty kredytu/pożyczki są tym większe im łatwiej taki kredyt/pożyczkę uzyskać). Należy także uważać na nieuczciwych przedsiębiorców, o których mowa w punkcie 23.

Przed wszystkim udzielają konsumentom pożyczek i taka działalność, o ile nie narusza przepisów regulujących ich udzielanie (w szczególności kodeksu cywilnego i ustawy o kredycie konsumenckim) jest dozwolona.

Oprócz parabanków udzielających pożyczek istnieją również parabanki, które oferują konsumentom produkty podobne do lokat oszczędnościowych. W tym miejscu należy podkreślić, że przepis art. 171 prawa bankowego przewiduje sankcję karną za gromadzenie bez zezwolenia środków pieniężnych klientów w celu obciążania ich ryzykiem. Powierzenie oszczędności podmiotowi zajmującemu się tego typu działalnością związane jest z bardzo dużym ryzykiem, ponieważ wspomniane instytucje nie są nadzorowane przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF), która m.in. sprawdza, czy sposób działania banków nie zagraża bezpieczeństwu środków powierzonych im przez klientów. Więcej na ten temat przeczytać można w poradniku *Piramidy oraz inne oszustwa na rynku finansowym* opracowanym przez KNF, która publikuje też tzw. „czarną listę” podmiotów podejrzanych o prowadzenie działalności bankowej bez wymaganego prawem zezwolenia.

25. Jaka jest różnica między bankiem a parabankową instytucją finansową?

Bank to instytucja, której działalność jest szczegółowo regulowana w ustawie prawo bankowe. Instytucje bankowe podlegają ścisłemu nadzorowi, który sprawowany jest przez Komisję Nadzoru Finansowego. Środki finansowe lokowane przez konsumentów w bankach są zabezpieczone poprzez Bankowy Fundusz Gwarancyjny, który w przypadku niewypłacalności banku zwraca konsumentom ich pieniądze (do kwoty 100 tys. euro)

Pamiętaj!

Parabanki nie są uprawnione do gromadzenia środków pieniężnych i obciążania ich ryzykiem, gdyż są to czynności bankowe, na których wykonywanie podmiot powinien uzyskać zezwolenie od Komisji Nadzoru Finansowego. Należy pamiętać, że jedynie środki finansowe oddane w depozyt do banku są gwarantowane Bankowym Funduszem Gwarancyjnym. Jeżeli zatem konsument powierzy środki finansowe instytucji innej niż bank, w przypadku jej niewypłacalności nie otrzyma zwrotu swoich środków z Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Parabanki niejednokrotnie nie posiadają bowiem żadnych zabezpieczeń zwrotu środków powierzonych im przez konsumentów.

Niektóre parabanki, aby uwiarygodnić bezpieczeństwo powierzonych im środków przez konsumentów, oferują różnego rodzaju ubezpieczenia, bądź zakładają pozabankowe fundusze gwarancyjne. Należy jednak pamiętać, że ubezpieczenie czy też pozabankowy fundusz gwarantujący rzekomo bezpieczeństwo powierzonych parbankowi pieniędzy, opiewają na zbyt niskie kwoty, aby konsumenci w przypadku niewypłacalności takiej instytucji otrzymali zwrot swoich środków. Należy również pamiętać, iż tego typu fundusze pozabankowe, mające gwarantować ewentualny zwrot środków w przypadku niewypłacalności parabanków, nie są regulowane przepisami obowiązującego prawa.

26. Co odróżnia SKOK-i od banków?

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe (SKOK-i) to instytucje finansowe, które zaczęły powstawać w Polsce w połowie lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku.

SKOK-i zajmują się gromadzeniem środków pieniężnych, udzielaniem pożyczek i kredytów, rozliczeniami finansowymi oraz pośrednictwem ubezpieczeniowym. W przeciwieństwie do banków, nie funkcjonują one jako spółki akcyjne, ale są spółdzielniami. Oznacza to, że działają one jedynie na rzecz zrzeszonych w nich osób. Aby korzystać z usług oferowanych przez SKOK, trzeba zostać jego członkiem, czyli m.in. uiścić wkład w wysokości określonej przez statut danej kasy.

Dokładne regulacje prawne dotyczące SKOK-ów zawierają: ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych i prawo spółdzielcze, choć ich działalność regulują również m.in. prawo bankowe i przepisy ustawy o kredycie konsumenckim. Regulacje dotyczące działalności banków zawarte są w ustawie prawo bankowe.

Depozyty przyjmowane od konsumentów przez banki są gwarantowane Bankowym Funduszem Gwarancyjnym w przypadku niewypłacalności banku. Natomiast w przypadku SKOK-ów Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa obowiązana jest – zgodnie z przepisem art. 36 ust. 1 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych - do utrzymania funduszu stabilizacyjnego, którego celem jest zapewnienie stabilności finansowej kas.

Kolejną różnicą pomiędzy bankami a SKOK-ami jest system sprawowania nadzoru nad tymi podmiotami. Banki podlegają w pełnym zakresie nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego. Natomiast SKOK-i podlegają nadzorowi Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowej. Działalność SKOK-ów będzie od dnia 27 października 2012 r. podlegać nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.

27. Co to jest Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG)?

Bankowy Fundusz Gwarancyjny jest instytucją zarządzającą systemem gwarantowania depozytów w Polsce, powołaną ustawą o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, która określa zasady gwarantowania depozytów przez tę instytucję.

Podstawowymi zadaniami Funduszu są:

- zwrot, do wysokości określonej ustawą o BFG (czyli 100 tys. EURO), środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych, w przypadku spełnienia warunku gwarancji wobec banku będącego uczestnikiem systemu gwarantowania depozytów,
- udzielanie pomocy finansowej bankom w przypadku powstania niebezpieczeństwa ich niewypłacalności,
- wspieranie procesów łączenia się zagrożonych banków z silnymi bankami,
- gromadzenie oraz analiza informacji o podmiotach objętych systemem gwarantowania, w tym opracowywanie analiz i prognoz dotyczących sektora bankowego

28. Czy tzw. „chwilówki” są chronione przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG)?

Oczywiście, że nie. Przede wszystkim musimy pamiętać, że zadaniem BFG jest ochrona powierzonych przez nas bankom oszczędności. BFG nie zajmuje się natomiast ochroną środków powierzonych konsumentowi przez kredytodawcę np. w formie kredytu lub pożyczki.

29. Które formy inwestycji są chronione przez BFG? Do jakiej sumy?

Lokaty oraz konto oszczędnościowe, jakie konsument założy w banku – są chronione przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG). Środki finansowe konsumenta są całkowicie bezpieczne do kwoty 100 tys. euro – taką gwarancję daje BFG na wypadek niewypłacalności banku, któremu powierzyliśmy nasze oszczędności.

30. Czy parabanki mają obowiązek ujawniania i wymiany informacji o zadłużeniu klientów tak jak banki w ramach BIK?

Parabanki nie mają obowiązku wymieniać informacji o zadłużeniu swoich klientów. Tylko SKOK-i i banki mają obowiązek przekazywania informacji o stanie zadłużenia konsumentów do Biura Informacji Kredytowej SA

31. Czy przepisy obowiązujące w Polsce zawierają katalog opłat i prowizji, jakie wolno pobierać bankom i innym instytucjom udzielającym kredytów?

Nie ma obecnie przepisów zawierających katalog opłat i prowizji, jakie banki i inne instytucje udzielające kredytów mogą pobierać. Banki pobierają opłaty na podstawie art. 110 ustawy prawo bankowe, który stanowi, że bank może pobierać przewidziane w umowie prowizje i opłaty z tytułu wykonywanych czynności bankowych oraz opłaty za wykonywanie innych czynności, w tym także opłaty za przygotowanie, sporządzenie i przekazanie informacji stanowiących tajemnicę bankową uprawnionym przez ustawę osobom, organom i instytucjom. Ponadto, ustawa o kredycie konsumenckim pozwala pożyczkodawcom na pobieranie opłat i prowizji, jednakże

nie wskazuje ona, jakie rodzaje opłat i prowizji mogą być pobrane, a jedynie nakazuje poinformować konsumenta w umowie o wszystkich opłatach i prowizjach, jakie konsument będzie zobowiązany ponieść z tytułu zawartej umowy pożyczki, kredytu.

Należy jednakże pamiętać, iż mimo braku takiego katalogu, wszelkie opłaty i prowizje pobierane przez kredytodawców powinny wyrównywać rzeczywiste koszty poniesione przez niego w związku z podjęciem danej czynności i nie powinny być rażąco wysokie dla konsumenta.

Aby ułatwić konsumentom porównanie opłat i prowizji, kredytodawcy mają obowiązek przedstawić wszystkie elementy swojej oferty na formularzu, którego wzór jest obowiązkowy dla wszystkich instytucji.

32. Jakie są typowe praktyki stosowane przez firmy pożyczkowe? Na co zwrócić uwagę biorąc pożyczkę?

Przy zawieraniu umowy pożyczki należy zwrócić uwagę przede wszystkim na to, czy:

- podmiot, z którym konsument zawiera umowę jest osobą fizyczną, czy też osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą lub osobą prawną (spółką). Jeżeli stroną umowy jest osoba fizyczna nieprowadząca działalności gospodarczej, konsument nie będzie objęty ochroną wynikającą z ustawy o kredycie konsumenckim.
- umowa przewiduje zapłatę wynagrodzenia za udzielenie pożyczki przed wypłatą środków finansowych. W wielu przypadkach parabanki pobierają od konsumenta wynagrodzenie za cały okres kredytowania lub opłaty przygotowawcze, po czym nie dochodzi do wypłaty pożyczki.
- umowa, którą podpisuje konsument jest umową przedwstępną. Pomimo tego, konsument korzysta z ochrony przewidzianej ustawą o kredycie konsumenckim.
- umowa przewiduje zabezpieczenia kredytu, które konsument jest w stanie spełnić. Niejednokrotnie konsument zobowiązany jest ustanowić wysokie zabezpieczenie pożyczki np. w wysokości 250% wartości pożyczki, a następnie nie jest w stanie spełnić tego wymogu, w związku z czym kredytodawca nie wypłaca mu środków finansowych, zachowując sobie przy tym wynagrodzenie za cały okres kredytowania, które uiścił już konsument. Dodatkowo, informacja o rodzaju zabezpieczenia kredytu może być niejednoznaczna, dlatego też konsument ma wątpliwości czy dany rodzaj zabezpieczenia będzie od niego wymagany.
- umowa przewiduje inne wysokie opłaty np. za wizyty przedstawiciela firmy w domu. Jeśli konsument znajduje się w trudnej sytuacji finansowej, nie powinien decydować się na tego rodzaju zobowiązania, ponieważ może wpaść w pętlę zadłużenia (ponieważ nie radzi sobie ze spłatą zadłużenia, zaciąga kolejne pożyczki aby w ten sposób uzyskanymi środkami spłacić poprzednie zobowiązania – kolejne pożyczki jednak również trzeba spłacić i w ten sposób zadłużenie stale rośnie).
- umowa zawiera wszystkie informacje o kosztach pożyczki.

Konsument zawsze powinien:

- czytać umowę, która zamierza podpisać
- poprosić o wyjaśnienia pracownika instytucji udzielającej kredytu w przypadku, gdy nie rozumie któregośkolwiek postanowienia umowy
- zwrócić się o bezpłatną pomoc prawną w przypadku wątpliwości co do treści umowy kredytu do powiatowego/miejskiego rzecznika konsumentów lub pozarządowej organizacji konsumenckiej – Federacji Konsumentów lub Stowarzyszenia Konsumentów Polskich. Jeżeli pożyczkodawca odmawia wydania wzorca umowy (przed jego podpisaniem) celem jego analizy – należy rozważyć, czy z takim przedsięwzięciem warto zawierać umowę.

33. Jak sprawdzić wiarygodność instytucji, która pożycza pieniądze?

Komisja Nadzoru Finansowego sprawuje nadzór nad bankami, a od 27 października 2012 r. również nad SKOK-ami. Pozostałe instytucje udzielające pożyczek tzw. parabanki nie są nadzorowane przez Komisję Nadzoru Finansowego. Dodatkowy nadzór nad zgodnością umów z obowiązującymi przepisami prawa sprawuje Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który może badać wzorce umów, niezależnie od tego, czy dana instytucja udzielająca pożyczek znajduje się pod nadzorem KNF.

Zanim konsument zdecyduje się na kredyt w jakiegokolwiek instytucji, powinien sprawdzić, kto sprawuje nad nią nadzór.

Konsument może również poszukać informacji w Internecie np. na stronach internetowych urzędów, gdzie publikowane są decyzje wobec przedsiębiorców naruszających przepisy.

34. Czy mogę dostać kredyt na dowód, bez BIK?

Na podstawie art. 9 ustawy o kredycie konsumenckim kredytodawca ma obowiązek dokonać oceny ryzyka kredytowego, czyli oceny zdolności konsumenta do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie o kredyt konsumencki. Kredytodawcy stosują różne metody oceny ryzyka kredytowego np. *scoring*, weryfikacja danych w Biurze Informacji Gospodarczej lub weryfikacja danych w Biurze Informacji Kredytowej (w przypadku banków i SKOK-ów). Od wyników oceny ryzyka kredytowego zależy czy konsument otrzyma pożyczkę/kredyt.

35. Dlaczego mogę bez problemu dostać pożyczkę w parabanku, podczas gdy mój bank mi jej odmówił?

Banki co do zasady stosują bardziej restrykcyjne metody badania zdolności kredytowej. Mają np. obowiązek weryfikowania historii kredytowej konsumenta w Biurze Informacji Kredytowej (BIK SA). Instytucje parabankowe co do zasady stosują *scoring* czyli punktową ocenę konsumenta (biorąc pod uwagę jego wiek, miejsce zamieszkania, wykształcenie etc.) lub sprawdzają konsumenta w biurze informacji gospodarczej, gdzie gromadzone są informacje o tym czy terminowo reguluje on swoje bieżące rachunki np. za energię, telefon etc.

W przypadku, gdy bank odmówił udzielenia kredytu z uwagi na brak zdolności kredytowej, należy zastanowić się, czy zaciągnięcie kredytu w innej instytucji np. parabanku nie spowoduje nadmiernego zadłużenia konsumenta. Należy pamiętać, że instytucje parabankowe udzielają często droższych pożyczek.

36. Czy kredyt 0% faktycznie nic nie kosztuje?

Nie zawsze hasło „kredyt 0%” oznacza kredyt bez kosztów. Widząc taką ofertę, należy zwrócić uwagę po pierwsze na to, czy oprocentowanie kredytu rzeczywiście wynosi 0% oraz czy konsument nie ponosi żadnych dodatkowych kosztów np. z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia kredytu. Tylko wówczas kredyt będzie faktycznie bezkosztowy.

37. Bank obiecuje tani kredyt. Jak sprawdzić, czy taki rzeczywiście będzie? O co zapytać zanim podpiszę umowę?

Rzeczywista Roczna Stopa Oprocentowania kredytu daje konsumentowi informację, ile wynosi całkowity koszt kredytu, jaki poniesie na rzecz kredytodawcy.

Podpisując umowę u jakiegokolwiek kredytodawcy, należy dokładnie przeczytać umowę oraz zwrócić uwagę na wysokość Rzeczywistej Rocznej Stopy Oprocentowania (RRSO) wskazaną w umowie i formularzu informacyjnym. RRSO wyrażona jest jako wartość procentowa od całej kwoty kredytu, które kredytodawca daje do dyspozycji konsumentowi. Im wysokość

RRSO jest niższa, tym kredyt jest „tańszy”.

Podpisując umowę konsument powinien zapytać o:

- wysokość oprocentowania kredytu
- wysokość opłat i prowizji z tytułu udzielonego kredytu
- wysokość RRSO oraz całkowity koszt kredytu
- zabezpieczenia, jakie konsument powinien przedstawić, aby otrzymać kredyt oraz ich wysokość
- formę prawną działalności kredytodawcy.

38. Czy bank, parabank lub inna instytucja udzielająca mi kredytu ma prawo wymagać ode mnie wniesienia opłaty przygotowawczej przed podpisaniem umowy?

Należy z wielką ostrożnością podchodzić do kredytodawców, którzy wymagają uiszczenia jakichkolwiek opłat przed zawarciem umowy a także proponują zawieranie skomplikowanych i niezrozumiałych umów przedwstępnych, z których nie wynikają żadne konkretne zobowiązania dotyczące ewentualnego kredytu.

Istnieją bowiem nieuczciwi przedsiębiorcy, których głównym źródłem dochodu nie są należności z tytułu udzielonych pożyczek a jedynie wpłacane przez niedoszłych kredytobiorców opłaty przygotowawcze. Po uiszczeniu takiej opłaty przedsiębiorca odmawia udzielenia pożyczki uzasadniając to brakiem zdolności kredytowej lub nieprzedstawieniem odpowiednich zabezpieczeń. Tego

typu przedsiębiorcy kierują swoją ofertę do osób, którym profesjonalne instytucje finansowe odmawiają udzielenia pożyczki. W ten sposób wykorzystują desperację lub niezaradność niedośzłego kredytobiorcy i bez udzielania mu pożyczki zatrzymują opłatę przygotowawczą. Działalność taka jest oczywiście bezprawna i stale są podejmowane działania mające zwalczać takie praktyki. Niestety, w miejsce wyeliminowanych z rynku przedsiębiorców stale będą pojawiać się nowi, dopóki poziom ostrożności konsumentów nie stanie się na tyle wysoki, aby taka działalność przestała jawić się jako łatwy sposób na uzyskanie dochodu.

39. Bank wymaga ode mnie takiego zabezpieczenia kredytu, którego nie posiadam. Warunki dotyczące zabezpieczenia nie były mi znane w momencie podpisywania umowy – co można zrobić w takiej sytuacji?

Kredytodawca może żądać tylko takiego zabezpieczenia, jakie zostało przewidziane w umowie. Dlatego zawsze powinniśmy zapoznać się z postanowieniami umowy i dowiedzieć się, w jaki sposób kredyt jest zabezpieczony. Musimy jednak pamiętać, że w sytuacji, kiedy kredytodawcy będzie przysługiwało prawo wypowiedzenia umowy (bo np. zalegamy z ratami), może również zamiast tego zaproponować aneksowanie umowy i ustanowienie innego/dodatkowego zabezpieczenia. Nigdy jednak kredytodawca nie może od nas żądać zabezpieczenia innego niż przewidziano w umowie.

40. Chciałbym wziąć kredyt przez internet – na co zwrócić uwagę, by nie zostać wprowadzonym w błąd? Jak sprawdzić wiarygodność *wirtualnego* kredytodawcy?

Jak w każdym przypadku należy dokładnie sprawdzić z jakim podmiotem mamy do czynienia, tj. czy jest to bank, SKOK, czy podmiot parabankowy. W ostatnim przypadku warto sprawdzić doniesienia prasowe dotyczące danego przedsiębiorcy. Istnieją bowiem przedsiębiorcy którzy wymagają – przed podpisaniem umowy – zapłacenia wysokiej opłaty przygotowawczej, a następnie nie udzielają konsumentowi kredytu, zazwyczaj z uwagi na brak zdolności kredytowej. Oczywiście, należy bardzo dokładnie zapoznać się z ofertą i warunkami umowy, a w razie wątpliwości zasięgnąć informacji. W przypadku ofert internetowych, należy także upewnić się czy mamy do czynienia z przedsiębiorcą, który sam udziela pożyczek, czy też jedynie pośredniczy w udzielaniu pożyczek przez osoby prywatne (tzw. platformy pożyczkowe). Jest to o tyle istotne, że w przypadku pożyczki udzielonej konsumentowi przez innego konsumenta nie mają zastosowania przepisy ustawy o kredycie konsumenckim.

Konsument powinien również otrzymać formularz informacyjny zawierający informacje o kosztach kredytu. Jeżeli jednak umowa jest zawierana na odległość na wniosek konsumenta, a wybrany środek porozumiewania się na odległość nie pozwala na przekazanie formularza informacyjnego – formularz powinien zostać przekazany niezwłocznie po zawarciu umowy.

41. W jakim czasie mogę odstąpić od umowy kredytowej? Czy w przypadku banków i parabanków obowiązują te same zasady odstąpienia?

Od umowy o kredyt konsumencki odstąpić można w terminie 14 dni, a zasady odstąpienia od umowy są identyczne dla banków i parabanków.

42. Czy odstępując od umowy o kredyt konsumencki, poniosę dodatkowe koszty swojej decyzji?

Odstąpienie od umowy o kredyt konsumencki nie może wiązać się z poniesieniem jakichkolwiek kosztów (takie jak np. kary umowne, tzw. „odstępne”, zatrzymanie przez kredytodawcę opłaty przygotowawczej, prowizji itd.). Niemniej jednak konsument obowiązany jest do zapłaty odsetek za okres od dnia wypłaty do dnia spłaty kredytu. Kredytodawca nie musi też zwracać konsumentowi bezzwrotnych kosztów poniesionych przez niego na rzecz organów administracji publicznej oraz opłat notarialnych.

43. Czy z umową kredytową mogą być powiązane tzw. usługi dodatkowe?

Tak. Z umową kredytową mogą być powiązane usługi dodatkowe. Chodzi o takie usługi, z których musimy skorzystać, aby otrzymać kredyt lub otrzymać go na określonych warunkach (np. kredytodawca wymaga od nas ubezpieczenia, aby w ogóle udzielić kredytu lub udzielić go na korzystniejszych warunkach). Informacje o usługach dodatkowych i ich kosztach powinny również znaleźć się w formularzu informacyjnym. Niekiedy jednak kredytodawca wymaga od nas skorzystania z usługi dodatkowej, której sam (lub w imieniu współpracującego z nim przedsiębiorcy, np. ubezpieczyciela) nie oferuje. W takim wypadku wystarczająca jest informacja o obowiązku skorzystania z takiej usługi.

44. Czy odstąpienie od umowy kredytowej jest skuteczne także wobec umowy o usługę dodatkową?

Tak. Odstąpienie od umowy o kredyt konsumencki jest skuteczne również wobec umowy o usługę dodatkową, jeżeli usługa dodatkowa jest świadczona przez kredytodawcę albo na podstawie umowy z kredytodawcą (np. bank zawarł umowę o współpracę z ubezpieczycielem i w jego imieniu oferuje ubezpieczenie).

45. Gdzie mogę zasięgnąć porady na temat umowy kredytowej, którą mam zamiar podpisać z bankiem bądź parabankiem?

W razie wątpliwości można skorzystać z pomocy jednej z następujących instytucji:

Infolinia konsumencka – obsługiwana przez prawników Federacji Konsumentów, którzy pod numerem telefonu 800 007 707 udzielają bezpłatnych informacji i porad prawnych.

Centrum E-porad – prowadzone przez ekspertów Stowarzyszenia Konsumentów Polskich, którzy odpowiadają na pytania konsumentów wysłane mailem na adres: porady@dlakonsumentow.pl. Pomoc prawna jest bezpłatna. W wypadku, gdy sprawa wymaga bezpośredniej konsultacji dyżurujący prawnicy wskażą właściwą instytucję lub organizację.

Federacja Konsumentów – niezależna organizacja pozarządowa, której głównym celem jest ochrona indywidualnych praw i interesów konsumentów. Wykonuje swoje zadania statutowe w szczególności poprzez prowadzenie poradnictwa prawnego na rzecz indywidualnych konsumentów, a także podejmowanie czynności w ramach ochrony prawnej konsumentów (np. reprezentowanie konsumentów w postępowaniach sądowych). Obejmuje swoim zasięgiem całe terytorium Polski poprzez sieć 48 oddziałów terenowych, które wykonują pracę poradni konsumenckich. Więcej informacji o zakresie działania Federacji Konsumentów można uzyskać na stronie internetowej www.federacja-konsumentow.org.pl.

Miejski (Powiatowy) Rzecznik Konsumentów – prowadzi bezpłatne poradnictwo konsumenckie, udziela informacji prawnej w zakresie ochrony interesów konsumentów, podejmuje w imieniu i na rzecz konsumentów interwencje, udziela pomocy konsumentom w kierowaniu spraw na drogę sądową oraz w ich prowadzeniu. Jednocześnie rzecznik konsumentów jest uprawniony do udzielania innych form pomocy w zakresie ochrony praw konsumentów, np.: występuje

do przedsiębiorców w sprawach dotyczących stosowania niedozwolonych postanowień umownych czy też w sprawach nieuczciwych praktyk rynkowych. Przedsiębiorca, do którego zwrócił się rzecznik konsumentów, jest obowiązany (pod groźbą kary grzywny) udzielić mu wyjaśnień i informacji będących przedmiotem wystąpienia oraz ustosunkować się do uwag i opinii rzecznika. Rzecznik zatrudniony jest w starostwie powiatowym lub urzędzie miasta. Lista rzeczników dostępna jest na stronie internetowej Urzędu www.uokik.gov.pl.

46. Zostałem wprowadzony w błąd przez nieuczciwego kredytodawcę. Gdzie mogę szukać pomocy?

Jeśli wprowadzenie w błąd skutkowało lub mogło skutkować zawarciem umowy, której konsument w przeciwnym wypadku by nie zawarł, konsumentowi przysługują roszczenia wskazane w ustawie o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Aby skonsultować swój problem i uzyskać pomoc w dochodzeniu roszczeń należy skontaktować się z jednym z podmiotów wskazanych w punkcie 45.

Jeśli wprowadzenie w błąd nie ograniczało się do indywidualnego przypadku i dotyczyło ogółu konsumentów (np. wprowadzająca w błąd reklama) można przekazać Prezesowi UOKiK zawiadomienie o podejrzeniu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ewentualne postępowanie może zakończyć się dla przedsiębiorcy sankcjami administracyjnymi, nie będzie jednak wpływało na interesy konsumenta, który jest w sporze z przedsiębiorcą.

47. Czy parabanki podlegają nadzorowi? Gdzie mogę zgłosić nieprawidłowości?

Parabanki nie podlegają nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego. Podobnie jak w wypadku pozostałych przedsiębiorców, UOKiK bada praktyki parabanków pod względem naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz sprawdza, czy oferowane przez tych przedsiębiorców wzorce umowne nie zawierają klauzul abuzywnych. Takie przypadki można zgłaszać UOKiK. W przypadku indywidualnego sporu z przedsiębiorcą i potrzeby otrzymania bezpłatnej pomocy prawnej, warto skontaktować się z jednym z podmiotów wymienionych w pyt. 22. Jeżeli natomiast padliśmy ofiarą przestępstwa, taką okoliczność należy zgłosić organom ścigania.

48. Na jakich zasadach działają instytucje finansowe, które nie są ani bankami, ani SKOK-ami, a oferują produkty podobne do lokat bankowych?

Banki objęte są nadzorem Komisji Nadzoru Finansowego, która monitoruje ich kondycję finansową pod względem bezpieczeństwa depozytów, a gromadzone przez nie środki są objęte ustawową ochroną w ramach Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. SKOK-i natomiast podlegają nadzorowi Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-kredytowych. Działalność SKOK-ów będzie od dnia 27 października 2012 r. podlegać nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.

Pozostałe podmioty prowadzą swoją działalność na zasadach ogólnych i nie są objęte ustawowym nadzorem, z czym również wiąże się brak ustawowych gwarancji dotyczących wypłacalności ta-

kich podmiotów. Dlatego też powierzając swoje oszczędności przedsiębiorcy należy upewnić się, jakiego typu jest to instytucja i czy lokowane środki będą podlegały ochronie.

49. Lokaty „omijające podatek Belki” – na czym polegają? Czy są bezpieczne?

Takich lokat już nie ma, bo również podlegałyby podatkowi – o ile rzeczywiście mówimy o lokatach a nie o innych produktach.

50. Odsetki od lokat – na jakiej zasadzie instytucja może je wypłacać? Czym skutkuje zerwanie lokaty przed terminem jej zakończenia? Czy bank może pozwolić na częściowe zerwanie lokaty?

Przepisy nie regulują szczegółowo zasad wypłacania odsetek, stąd też są one zawarte w umowach i różnią się w zależności od poszczególnych ofert. Istnieją lokaty, z których odsetki od razu wypłacane są konsumentowi, w innych przypadkach możliwa jest też kapitalizacja odsetek (kwota odsetek powiększa ulokowane środki i odsetki za kolejny okres rozliczeniowy liczone są od powiększonej kwoty oszczędności). Podobnie sytuacja wygląda w przypadku zerwania lokaty przed terminem. Częstym rozwiązaniem jest możliwość wcześniejszej wypłaty środków jednak bez odsetek, możliwe jest też obciążenie konsumenta prowizją z tytułu przedwczesnej wypłaty zgromadzonych środków. Niemniej jednak, aby być świadomym mechanizmu naliczania odsetek i konsekwencji wcześniejszego wycofania środków z lokaty, należy szczegółowo zapoznać się z warunkami zawieranej umowy.

51. Od pewnego czasu banki oferują klientom długoletnie produkty inwestycyjno-oszczędnościowe. Czym się one różnią od tradycyjnej lokaty?

Nigdy nie należy mylić tego typu produktów z tradycyjnymi lokatami. Lokata przeznaczona jest do krótkoterminowego oszczędzania (np. miesiąc, pół roku, rok, dwa lata), natomiast produkty inwestycyjno-oszczędnościowe łączą się często z lokowaniem środków w funduszach inwestycyjnych i/lub zawarciem umowy ubezpieczenia na życie. W takim przypadku inwestycja może (ale nie musi, gdyż możliwa jest również strata) przynieść zysk dopiero po wielu latach (np. 10, 15, 20), a przedwczesne wycofanie się z oszczędzania może skutkować utratą bardzo znacznej części zgromadzonych środków. Lokując swoje oszczędności powinniśmy zawsze upewnić się, jaki charakter ma oferowany przez bank/pośrednika finansowego produkt, a w razie najmniejszych wątpliwości zasięgnąć porady i nie podejmować pochopnych decyzji. Nie przez przypadek tego typu inwestycje traktowane są jako sposób na dodatkowe zabezpieczenie finansowe na okres emerytury, a nie jako zabezpieczenie na wypadek popadnięcia w niedostatek w perspektywie kilku najbliższych lat.

Świadomie decydując się na długoterminowy produkt inwestycyjno-oszczędnościowy powinniśmy być gotowi na brak dostępu do gromadzonych środków przez wiele lat (czasem wręcz do osiągnięcia wieku emerytalnego).

52. Na co powinienem zwrócić uwagę inwestując pieniądze w niestandardowe produkty finansowe, np. w złoto, wino, itp.?

Problem nie jest skomplikowany, jeżeli inwestujemy w określone dobra materialne, nabywając je i przechowując (np. nabywając sztabki złota lub butelki wina). W takim wypadku nabywamy te dobra za określoną cenę w nadziei, że wzrośnie ona w przyszłości i w ten sposób osiągniemy zysk, licząc się jednak z możliwością poniesienia straty. Jeżeli mamy natomiast do czynienia z usługą finansową przedstawianą jako inwestycja w złoto lub wino powinniśmy w pierwszym rzędzie zwrócić uwagę na to, kto taką usługę oferuje, jaki charakter

Pod hasłem „inwestycja w wino” mogą być promowane zarówno jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych inwestujących np. w papiery wartościowe podmiotów zajmujących się produkcją wina, czy wydobywaniem złota, jak i bliżej niesprecyzowane zlecenie nabywania i obrotu określonymi dobrami w imieniu konsumenta.

ma oferowana nam inwestycja i do czego tak naprawdę zobowiązuje się nasz kontrahent oraz jakie ryzyko wiąże się z inwestycją. Przed dokonaniem takiej inwestycji powinniśmy zawsze zidentyfikować rodzaje ryzyka, na jakie jesteśmy narażeni (np. spadek wartości przedmiotu inwestycji, upadek przedsiębiorcy i brak możliwości odzyskania środków, niekorzystne działanie przedsiębiorcy – np. gdy umowa przewiduje nabycie określonego dobra po dowolnej cenie i późniejsze jego zbycie po cenie równie dowolnej) i zastanowić się czy jesteśmy gotowi je ponosić. Więcej informacji na ten temat znajdą Państwo w poradniku *Piramidy i inne oszustwa na rynku finansowym* opracowanym przez KNF.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2011 nr 126, poz. 715 ze zm.)
- Ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2001 nr 100, poz. 1081 ze zm.) – ma zastosowanie do umów zawartych przed 18 grudnia 2011 r.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. 1997 nr 140, poz. 939 ze zm.)
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych (Dz. U. 1997 nr 140, poz. 940 ze zm.)
- Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. 1996 nr 1, poz. 2 ze zm.)
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. 1993 nr 47, poz. 211 ze zm.)
- Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. 1982 nr 30, poz. 210 ze zm.)
- Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. 1982 nr 19, poz. 147 ze zm.)
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. 1964 nr 16, poz. 93 ze zm.)

Pomocne adresy internetowe

- www.uokik.gov.pl
- www.knf.gov.pl; poradnik *Piramidy i inne oszustwa na rynku finansowym* dostępny pod adresem: www.knf.gov.pl/Images/KNF_piramidy_tcm75-28815.pdf
- www.nbp.pl
- www.bik.pl
- www.bfg.pl
- www.federacja-konsumentow.org.pl
- <http://konsumenci.org>

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
pl. Powstańców Warszawy 1 < 00-950 Warszawa
tel. 22 55 60 800 < uokik@uokik.gov.pl
www.uokik.gov.pl